

Kız Çocukları Okur, Dünya Değişir

Toplantı Raporu¹

20 Aralık 2017

Cezayir Toplantı Salonu

Beyoğlu-İstanbul

¹ Bu rapor, toplantı katılımcılarının katkılarına dayanarak Mavi Kalem adına Meltem Arıoğlu tarafından hazırlanmıştır.

İçindekiler

Giriş ve Teşekkür.....	3
1.Oturum: Açılış, GEM ² 'lerde çalışan öğretmenlerle yapılan çalışma sonuçları	4
2.Oturum: ASPB İstanbul İl Müdürlüğü'nün çocuk yaşta evlilikler konusundaki çalışmaları, Katılan kurumların Suriyeli kız çocuklarıyla ilgili yaptığı çalışmalar, Mavi Kalem'in kız çocuklarıyla ilgili yaptığı çalışmalar, Malala Fund Kimdir?.....	10
3. Oturum: Suriyeli kız çocuklarının eğitime kazandırılması ve savunuculuk projesi çıktıları ve kalitatif veriler	20
Atölye Çalışması.....	30
Değerlendirme ve Sonuç.....	38
Ek-1: Katılımcı Listesi.....	40
Ek-2: Program	41

² GEM: Geçici Eğitim Merkezi

Giriş ve Teşekkür

Ocak 2017'den bu yana yürüttüğümüz Suriyeli Kız Çocuklarının Eğitime Kazandırılması ve Savunuculuk Projesi kapsamında, bu alanda sorumluluk alan, çalışan, fikir üreten ve uygulayan başta Milli Eğitim Bakanlığı olmak üzere Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ve sivil toplum kuruluşlarını bir araya getirerek konunun çeşitli boyutlarını inceleyip masaya yatırmak ve çözüme giden yol haritasını birlikte oluşturmayı amaç edindik.

Bu kapsamda, ilk olarak 14 Haziran 2017'de Yerelden Genele: Suriyeli Kız Çocuklarının Okullaşmasını Desteklemek adlı yuvarlak masa toplantımızda sizlerle bir araya gelerek 10-14 yaş arası Suriyeli kız çocuklarının okullaşmasının önündeki engelleri ve çözüm önerilerini irdeledik. Bu toplantının ardından yayımladığımız sonuç raporu ile toplantı çıktılarını yaygınlaştırdık.

İlk toplantıya dair önemli gözlemlerimizden biri, Suriyeli çocukların okullaşmasında yaşanan genel sorunların çokluğu ve aciliyetinin özel ilgi gerektiren bir grup olan 10-14 yaş arası kız çocuklarının eğitiminin konuşulmasının önceliğini etkilediğiydi. Buradan hareketle, bu ikinci toplantıda bu yaş grubu kız çocuklarına özgü riskleri ve engelleri daha fazla vurgulamak ve bu konudaki hareket alanımızı genişletmek, daha fazla kız çocuğuna okul yolunu açabilmek için somut adımların atılmasına öncülük etmeyi hedefliyoruz.

Konunun çok boyutlu olması, çözümün de kurumlar arasında kapsamlı bir işbirliği ile ele alınmasını gerekli kılıyor. Bu noktada, İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün liderliğinde, UNICEF ve UNHCR desteğiyle oluşturulan Eğitim Çalışma Grubu'nun oldukça önemli bir adım olduğunu düşünüyoruz. Bu grupla, birlikte fikir ve çözüm üretmek alanlarımıza, resmi kurumlar ve sivil toplum işbirliğine açılan kapılara bir yenisi daha eklenmiş oldu.

Toplantının açılışında İl Milli Eğitim Müdür Yardımcısı Serkan Gür'ün ilk toplantımızda olduğu gibi açılış konuşmasının ardından Mavi Kalem olarak, bu çok boyutlu konuya Balat bölgesinde yürüttüğümüz saha çalışması ve ulaştığımız Suriyeli ailelerin penceresinden bir durum analizi ve çözüm perspektifi sunmak, burada edindiğimiz deneyimleri siz değerli temsilcilerle paylaşmak ve birbirimizden öğrenme, birbirimizi geliştirme pratiğini geliştirmek için çalışmalarımızı burada sizlere iletmeyi önemsiyoruz. Proje çıktılarının paylaşılmasıyla birlikte siz değerli katılımcıların soru ve görüşlerinin alındığı bir forumu da programa dahil etmek istedik. Ardından forumlara daha küçük gruplarda devam ederek kız çocuklarına özgü risk faktörlerine daha yakından bakabileceğimiz bir süre ayırdık. Bu riskleri konuşurken, kız çocuklarının okula başlayana kadar olan süreçte ayaklarına takılan engellerle birlikte okula başladıktan sonra sürdürülebilir bir eğitim hayatlarının olması için şu anda sağlanan ya da sağlanamayan şartları da konuştuk.

Bu toplantıda Mavi Kalem'le birlikte Suriyeli kız çocuklarının okullaşması konusunda tüm fikir ve katkılarını paylaşan her bir temsilciye gönülden teşekkür ederiz. Malala Fund Orta Doğu Bölge Temsilcisi Sawsan Samara'ya toplantıya katılımı ve yanımızda olduğu için ayrıca teşekkürü borç bilimiz.

Raporun, bir sonraki bölümünde toplantı süresince yapılan sunumların ve atölye çalışmalarının ses kayıtlarının deşifre edilmesiyle derlenen kapsamlı toplantı içeriğine ulaşabilirsiniz.

1. Oturum: Açılış, GEM'lerde çalışan öğretmenlerle yapılan çalışma sonuçları
Serkan Gür, İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Meltem Arıoğlu:

Günaydın, hepiniz hoş geldiniz. Yağmur dolayısıyla saatinde başlayamadık, erken gelenler için özür diliyorum öncelikle. Çoğunluğu sağladığımız için ve saat de 10.00 olduğu için başlayalım istedik daha fazla bekletmeden.

Biz bu grubun çok büyük bir kısmıyla aslında 14 Haziran'da bir araya gelmiştik. İlk toplantımızı yine bu salonda yapmıştık, Suriyeli kız çocuklarının eğitime kazandırılması ve savunuculuk projesi kapsamında. Bu, Ocak ayında başladığımız ve şimdiye kadar yürüttüğümüz bir proje. İlk dönemin sonuna geldik, ikinci dönemin hazırlıklarını yapmaya başladık ve bu ikinci toplantıyı yine sizlerle "Kız Çocukları Okur, Dünya Değişir" adıyla yapmak istedik; bu sefer, grubu biraz daha genişlettik. Bir kısım STK'ları daha dahil ettik burada, daha geniş bir kadroyla yine hep birlikte Suriyeli kız çocuklarının, özellikle ortaokul seviyesinde, 10-14 yaş arasındaki kız çocuklarının, okullaşmasının önündeki engeller ve bu konuda savunuculuk anlamında ne yapabiliriz? Birlikte iş birliği anlamında ne yapabiliriz? Biraz bunları konuşmak için tekrar sizlerle bir araya gelmek istedik. Çok teşekkürler, yine bizimle bir arada olduğunuz için. Ben çok uzatmadan konuşmacılarımızı tanıtıp geri çekileyim.

Önce İstanbul İl Milli Eğitim Müdür Yardımcısı Serkan Gür'ün konuşmasıyla başlayacağız. Balat bölgesindeki bir Geçici Eğitim Merkezi'nde Suriyeli ve Türkiyeli öğretmenlerle yaptığımız araştırmanın sonuçlarını sizlerle paylaşacak Serkan Bey. Daha sonrasında Arzu Tambulut, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı İstanbul İl Müdürlüğü'nden, çocuk yaşta evlilikler konusunda yaptıkları saha çalışmasından önemli bilgiler paylaşacak. Ardından ben, bugün burada bulunan kurumların yaptığı çalışmalardan bahsedeceğim. Sonrasında Mavi Kalem Yönetim Kurulu Başkan Yardımcımız Gamze Karadağ, Mavi Kalem'in 2000 yılından beri kız çocuklarıyla ilgili yaptığı çalışmaları anlatacak. Sonrasında, programlar direktörümüz Nuran Kızılkın, şu anki projemize fon sağlayan, Suriyeli kız çocuklarını eğitime kazandırılması ve savunuculuk projesini destekleyen Malala Fund'un kim olduğunu ve ne gibi çalışmalar yaptığını paylaşacak. Sonrasında da hep birlikte, kahve arasına çıkacağız. Şimdi sözü Serkan Bey'e bırakayım.

Serkan Gür:

Teşekkür ederim, günaydın herkese. Hepiniz hoş geldiniz. Tekrar bir arada olmaktan ötürü mutlu olduğumu ifade edip hepinizi saygıyla selamlıyorum. Türkiye'de bu göç hareketliliğinden sonra göç ve entegrasyonla ilgili bir alan oluştu ve bu alan sayının artmasıyla birlikte, gerçekten üstünde çok itinayla durulması gereken bir konuya dönüştü; sivil toplum örgütlerimiz bu konuya sahip çıktı. Bu alanda devletin imkanları ne olursa olsun, hangi fon bulunursa bulunsun, para tek başına hiçbir zaman bir şey ifade etmedi. Bireyin kendi hayatı için de ifade etmedi, toplumların hayatı için de, ülkelerin hayatı için de. Bu göç hareketliliğiyle ilgili yüksek başarının, sivil toplumun başarısıyla mümkün olabileceğine inanıyorum. Bu anlamda İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğü olarak, kendi görev alanıma düşen bu konuyla ilgili de hepinizin yaptığı çalışmaları yürekten destekliyorum. "Birlikten kuvvet doğar" kelimesinin altını dolduran bir mesele ve bu konunun bütün STK'larımızın ilgi odağında olması konunun, ülke olarak bu konudaki başarımızın artmasıyla çok doğru orantılı. Sizin desteğinizle birlikte, bu hayatlar daha da kaliteli, daha nitelikli hale gelebilir. İnsanlar daha çok bireye dönüşürler. Bugüne kadar yaptığınız bütün destekler için sonsuz teşekkür ederiz. Bugünden sonra da birlikte

çalışmaya devam edeceğiz. İnsanların birbirine samimiyetinin ve güveninin artması, çalışmalarının başarıya ulaşması açısından son derece önemli.

Biz bir çalışma grubu oluşturduk biliyorsunuz, buradaki arkadaşların birçoğu da o grubun içerisinde yer alıyor. Fonu oluşturma amaçlarımızdan bir tanesi, biraz önceden beri konuştuğum şeylerin bütününe birlikte gerçekleştirmek. Tabii çok kolay olmuyor, İstanbul şartlarında bir araya gelmek bile çok kolay değil. Yine de devletin ya da İstanbul Millî Eğitim Müdürlüğü'nün Suriyeli vatandaşlarla ilgili yaptığı çalışmalarda STK'larımızın, ayırım gözetmeksizin çalışmayı istemesinin önemli bir sonucu olduğunu düşünüyorum. Önümüzdeki günlerde, çalışma gruplarının alt gruplarıyla birlikte ortaya çıkan sorunların çözümüne ilişkin ortak çalışmalar yapacağız. Ben bunlara basamak oluşturması için, Mavi Kalem'den bir istihdamda bulundum. Sonuç olarak tabii ki herkes sahada çeşitli sorunlar görüyor, tespit ediyor; üstüne gidiyor ve çözüyor ama "bizim bunları topyekün görebilme ihtimalimiz nedir ya da bunu ortaya çıkarabilir durumumuz nedir?" dediğimde, sağ olsun onlar da bizim istediğimiz şekilde bizim kurguladığımız bir pilot kurumda beraberce hazırladığımız sorularla birlikte bir ön araştırma yaptılar.

Araştırmanın sonuçlarını sizlerle paylaşacağım ama buradaki hedef şu; gerçekten sorunun tam olarak ortaya konulması ve sorun ortaya konulduktan sonra bütün STK'larımızla birlikte, özellikle çalışma grubu liderleri de bu sorunların çözümüyle ilgili birlikte hareket etmektir. Aslında ilginç sonuçlar da çıktı. Kafamda tahmini yüksek olan şeylerin kağıda yansımış olması beni sevindirdi. Bu anlamda ben Mavi Kalem Derneğimize, Millî Eğitim'e böyle bir destek verdikleri için çok teşekkür ederim. Özellikle Meltem Hanım'a çok teşekkür ederiz, bütün saha çalışmalarında beni bilgilendirdi. Ocak ayının son haftasına doğru çalışma grubunun ikinci toplantısını yapmayı planlıyoruz, onun çalışmalarına devam ediyoruz. Biraz daha genişletip örnekleme, şu an çıkan sonuçları teyit eder ya da reddeder şekilde bir sonraki toplantımızda biraz daha net sonuçları önümüze koymayı planlıyoruz.

"Kız Çocukları Okur, Dünya Değişir" sloganı, toplantının ana teması. Çok hoşuma gitti. Kız çocuklarının ya da kadınların güçlenmesini, gerçekten dünyanın güçlenmesine eş görüyorum. Özellikle Suriyelileri düşündüğümüzde, bu konuda engel oluşturan konular var. O konuların üstüne giden bir derneğimizin ya da derneklerimizin olması son derece sevindirici.

Bu çalışma, GEM'lerdeki kalite, öğretmen ve öğrencilerin ihtiyaçlarına dair bir çalışma, biz birlikte çalışıyoruz. Tabii ki ben size güveniyorum, siz de bana güvenebilirsiniz ama güven zamanla ortaya çıkan bir şey. İnsanların birbirine şans vermesi lazım. Burada şeffaf da olmak lazım, özgür de düşünmek lazım, eleştirel de olmak lazım. Çok hassas meseleler bunlar, siyasi uzantıları olan meseleler. Bizim kendi çalışma grubumuzun bir siyasi uzantısı yok.

Biz fayda temelli çalışan bir ekibiz, bu nedenle burada her şeyi açık konuşmak isterim. Sizin de açık konuşmanızı isterim. Bilimsel çalışmalara önem veren biri olarak da, bunun tekrar altını çizmek istiyorum. Özgürce düşünün, özgürce konuşun ama yaptığımız her şey fayda temelli olsun.

Çoğunluğu kadın ve 16'sı branş öğretmeni olan 22 öğretmenle görüşüldü, öğretim düzeyleri - Meltem Hanım bana dediğinde çok hoşuma gitti - çok yüksek. 16 tanesi üniversiteli, yüksek lisans düzeyinde öğretmenlerimiz var. GEM'lerdeki eğitim kalitesi, öğrenci ve öğretmen ihtiyaçları ve özellikle kız çocuklarına özgü ihtiyaçlar, bir de savaş travmasının ya da göç hareketliliğinin psikolojik ve sosyolojik olarak kişilerde bıraktığı etki ve bu etkinin ortadan kaldırılmasına yönelik konulara baktık. Eğitim kalitesinin orta - iyi arasında bir durumda olduğu burada görülüyor. Biz grafikten daha çok onların

bize vermiş olduğu bilgilerle, bu eğitim kalitesini geliştirmekle ilgili önceliğin oluşturulması şeklinde bir öneri haritasını da sizlere sunmak istedik.

Rehberlik açısından, hem öğrencilere, hem öğretmenlere, anne ve babalara rehberlik yapılması çok fazla ön plana çıkıyor. Özellikle UNICEF ile paylaştım bu konuyu, UNICEF'in ya da AB'nin sağladığı fonlarla öğretmen istihdamı yapıyoruz biliyorsunuz. Türkçe öğretmeni istihdamından çok rehber öğretmen ya da psikolog istihdamının son derece hassas olduğuna inandığımı söyledim. Çocukların ruhundaki bir sıkıntıdan kurtulmasının daha zor olduğunu gözlemledik.

Klasik olarak yine, materyal ve derslik sayılarıyla ilgili sorunları var. Öğretmenlerin genelde göze çarpan sorunları maddiyat, güvenli iş, hizmet içi eğitim ve Türkçe eğitimi. Öğretmenlik becerilerinin eksik olmasıyla ilgili durumu da, eğitimlerle gidebiliriz diye düşündük. Yaşadığınız sosyal çevreyle ilişkilendirilerek öğretmenlik eğitimi alıyor insanlar, dolayısıyla bizim ülkemizdeki öğretmenlik anlayışıyla onların ülkesindeki öğretmenlik anlayışının aynı düzleme getirilmesiyle ilgili çalışmalar yapılması son derece önemli.

Kitaplarla ilgili gecikmeler oluyor, biliyorum ama son dönemde biraz daha hızlandığını söyleyebilirim. Şunu anlamadım burada: derslikler araç gereçlerle donatılabilir. Zaten bizim okulumuzu kullanıyorlar, orada şunu gözlemledik - burada da bir Türkçe öğretmenimiz var bizim okullarımızda çalışan - ben daha girerken bana dedi ki, hocam akıllı tahta kullanamaz mıyız? Ben de dedim ki siz zaten bir devlet okulunda değil misiniz? Dedi ki evet, dedim ki niye kullanmıyorsunuz? Kullanamıyoruz dedi. Orada yönetsel bir sıkıntı var. Bahsettiği okulu biliyorum, oraya önümüzdeki hafta ziyarette bulunacağım - ondan sonra zaten kullanacaksınız. Ama her yere ziyarette bulunmam imkansız. Aslında GEM'lerin bulunduğu okul müdürlerinin de bu konuda gözden geçirilmesi ve onlarla toplantı yapılması, son derece önemli. Ortayla iyiye doğru ilerlerken, bazı ağırlıkları kısıp onların niteliksel başka derslerdeki ağırlıklarını yükseltmek gerekiyor. Önümüzdeki günlerde bu sunumu devlet büyükleriyle de paylaşacağım, zaten amacımız çalışma grubu olarak Ankara'ya bu konuda bir rapor vermek ve bu rapor eşliğinde hareket etmek.

Öğretmen ihtiyaçlarında en yüksek ihtiyaç Türkçe eğitimi ve ondan sonra gelen ihtiyaç da travma yaşamış çocuklarla çalışmak konusunda eğitim. Kùltürler arası farklılıklardan kaynaklanan ve bizim kültürümüzdeki eğitim odağının çocuk olması kendi ülkesinden farklı bir bakış açısı. Burada durum çok farklı, bunu eşgüdümlemek istiyor. Bizim öğretmenlerimizin de travma yaşamış çocuklarla çalışmakla ilgili deneyimleri yok. Araştırmalar çalışmaların psikolojik olgular üzerine artırılması gerektiğini ortaya koyuyor. Bin tane Türkçe öğretmeni alıyorsan bin tane de rehber öğretmen alman gerektiğini ortaya koyuyor. Burada kalan/yaşayan öğretmenlerin bizim dilimizi konuşmakla ilgili gereksinimlerini ortaya koyuyor.

Vakit buldukça sınıfta gözlem yapmaya gidiyorum, Suriyelilerin eğitim aldığı sınıfta, ansızın bir çocuk kalkıyor ve iki sıra önündeki çocuğa müdahalede bulunuyor. Bir anda enerji geliyor ve çocuk o enerjiyi karşı tarafa geçirmek istiyor. Akranlarıyla iletişimleri hususunda çalışma yapmak çok önemli.

Öğrencilerle yapılacak çalışmalarını alt başlıklarıyla da sıraladık sizler için: kırtasiye, kitap, gıda, giyim. Şu an giyim ve kırtasiye dağıtım aşamasındayız. Yüz binlerce materyali şu an çocuklara gönderiyoruz. Önümüzdeki 20 gün içinde, bu konuda bazı şeylerin değiştiğini göreceksiniz. Kız çocuklarına özgü ihtiyaçlar: rehberlik desteği, ailelerle iletişim, evdeki yükümlükleri azaltmak, ergenlik döneminde yaşanan değişimlerle ilgili eğitimler ve kültürel adaptasyon. Aileler kız çocuklarının eğitimine önem

vermiyor, güvenlik kaygısı var. Erken evlilik riski var ve kültürel olarak kabul görüyor. Aileler iletişime açık değiller.

Anne ve babaların bu konuda bilinçlendirilmesi, hatta şöyle denilmesi bile gündeme gelebilir: Bakın bu ülke artık öyle bir ülke değil. Siz bu ülkede yaşayacaksınız ve bu ülkede yaşayan insanlar konuyu böyle görmüyor. Siz de böyle görmemelisiniz.

Suriyeli kız öğrencilerle yine derslerde karşılaştığımda, bakışlarındaki canlılığı özellikle inceleme fırsatı buldum. Gerçekten çok canlı bakıyorlar, içlerinde çok yüksek bir umut var. Bu ülkeye çok güveniyorlar, onlara el uzatmanızı bekliyorlar. Hep birlikte onları değiştirerek düşüncelerini, duygularını pozitifleştirerek bu hayata katma konusunda elimizden gelenleri yapacağız. Bir öğrenci geldi yanıma, iki gün önce, yanında annesi var; benimle konuşuyor, “şu okuldayım, burayı kazandım” diye anlatırken hiçbir hata yapmadı Türkçede. “Sen hangi okulda okuyorsun?” dedim, ben Suriyeliyim dedi ve şu GEM'de okuyorum dedi. “Ne kadar güzel Türkçe konuşuyorsun” dedim. Biz öğrencimizin gitmek istediği yere gitmesini sağladık. Çok mutlu oluyorum öyle çocukları karşımda görünce.

Baş etme stratejileriyle ilgili bir madde geldi. Öğretmenler sınıfta yaşanan sorunlarla nasıl baş ediyor? Birebir iletişim kurmaya çalışıyor, sözlü uyarmaya çalışıyor, idareye bildirmeye çalışıyor. Ama bunlar ne kadar etkili oluyor? Diğer bir husus savaş travmasının öğrenci üzerindeki etkilerindeki en yüksek madde agresif davranışlar olarak karşımıza çıkıyor. Umursamazlık, dikkat dağınıklığı, isteksizlik, içe kapanma, yeme bozukluğu, uyku bozukluğu ve endişe. Bu alt başlıklar haline dönüştürdük. Geleceğe dair umutları yok ve bunu sorumsuzluk ve değerbilmezlikle sergiliyorlar. Savaşın en büyük etkisi eğitimin değerini bilmemeleri. Geleceğe dair bir beklenti oluşturamıyorlar ve geçmişlerinden sıyrılamıyorlar. Evinin yok olmasını hatırlayanlar, sestten korkanlar, aşırı tepki verenler, gördüğü şiddeti burada uygulamaya çalışanlar var. Genelde savaşla ilgili olguları resmetmek istiyorlar, bunu ben de çok gözlemledim. Pilot olmak istiyorlar, F-16 kullanmak istiyorlar.

Bu da öğretmenlerdeki etkileri arkadaşlar: okulum bombalandı, çok öğrencim şehit oldu. Kuşatma altında kaldım; üniversitede okuyordum, bıraktım. Evimi, vatanımı, akrabalarımı kaybettim. En önemli madde yalnızlık, ülkesinden uzakta olmak. Konunun gerçek olması empatik yaklaşımdan çok daha önemli. O yüzden algılamamızın, belki bizim bile, çok imkanı yok ama yine de en çok biz algılıyoruzdur, çünkü bu işle uğraşıyoruz. Uğraştıkça da algılama düzeyimiz artıyor. Toplumda bazen kırılmalar oluyor, çok saçma bunlar. Kırılımları bize doğru savuranlar ya da söyleyenler aslında bizimle bir hafta çalışsalar, gerçekten bunları söyleyemezler.

Düşünün ki şu an saydığım hiçbir cümle olmayacak. Sadece orada bir ekmek bulmakla ilgili bir hayata geçmiş olacaksınız. Biz “ekmeği nerede bulabiliriz?” seviyesine geçeceğiz başka bir ülkede. İnsanın bunu hissetmesi lazım, bu konuyla ilgilenen arkadaşlarımızın bunu hissetmesi lazım. Bu yüreği taşıması lazım. Özellikle STK'larımız ve devletimizin bu konuya yaklaşımı şöyle; biz bir insan kurtaralım, sonuçta insandır - bu ülkede ya da başka bir yerde, her yerde insandır. “Biz o insanı kurtarmakla ilgileniriz, başka bir şey düşünmeyiz”i toplumun kafasına sokmak lazım.

Evet, öğretmenlerdeki etki öğrencilerle benzerlik gösteriyor. Hala göç travmasına bağlı olarak öğretmenlerde yaşanan bazı etkileri de ayrıca ayırarak göstermek istedik. Burada özel bir şey var, onların ilettiği talepler var.

Rehberlik ve psikolojik danışmanlık almak istiyorlar ve onun altındaki konu başlıklarını bize saydılar. Biz de araştırmada özet olarak size vermek istedik. Depresyon ve post travmatik stres bozukluğu ile baş etmeyle ilgili yöntemler hususunda eğitim almak istiyorlar. İletişimi yükseltmek istiyorlar ve Türkçe öğrenmek istiyorlar.

Umarım sizin için de biraz aydınlatıcı olmuştur bu çalışma. Bu çalışmayı biraz daha genişletip bir sonraki toplantıda devam ettireceğiz. Hatta bir sonraki toplantıda bu çalışmayla ilgili bir çalışma grubu toplantısıyla önceliklendirme yapıp çalışma gruplarının alt gruplarına teslim ettiğimizde süreci ölçümleyerek yolumuza devam edeceğiz.

Süremi tamamladım fazlasıyla herhalde, beni dinlediğiniz için teşekkür ederim. Sorularınız varsa alabilirim.

Soru ve katkılar:

- Merhaba, aslında en çok dikkatimi çeken yeni bir bilgi olarak gördüğüm, GEM'lerdeki öğretmenlerin müfredatın Türkçe müfredatıyla aynı olması talepleri. Bu konuyla ilgili daha detaylı bilgi verebilir misiniz?

- SG: GEM'lerin biliyorsunuz artık sayıları azalıyor. Türkçe öğrenme düzeyleri arttıkça insanların ve kendilerini iyi hissettiklerinde, onları örgün eğitim kurumlarına alıyoruz. İstanbul'daki sayıyı vereyim, elli beş bine yirmi bin şu anda. Elli beş bin bizim devlet okullarında öğrencilerimiz var, yirmi bin GEM'de öğrencilerimiz var. GEM'lerde bizim öğretmenlerin takviyesiyle birlikte, müfredatın Türkçe müfredata yaklaştırılmasıyla ilgili bir şey gündeme gelmeye başladı. Bunun nedeni şu; özellikle bizim öğretmenlerin sisteme transfer olmasıyla birlikte, GEM'deki eğitim hareketliliğinin yükselmesiyle ilgili bir şey gündeme geldi. Bu istekten kaynaklanıyor diye düşünüyorum.

- Biz bu eğitimi, hızlandırılmış eğitim programını geliştirdik.

- Yetişkinler için yapılan eğitim mi?

- Yok şöyle aslında, birinci seviye ve ikinci seviye olarak var. İlk dördüncü sınıf için hızlandırılmış 8 aylık süreçleri kapsıyor. İkinci seviyede yine beş ile sekizinci sınıf arasını kapsıyor. Yaş sınırı yok. Daha sonra bundan alınan sertifikayla yaş ortalamasına bağlı olarak çocuklar, liseye devam edebiliyor ya da açık öğretime devam edebiliyor. Aslında bu konuyla ilgili bilgilendirmenin Aralık ayında olması planlanıyordu fakat bazı değişikliklerden dolayı Ocak ayına atıldı. Ama programın en kısa zamanda, en geç Şubat ayı gibi başlatılması planlanıyor.

- Hem yetişkinlere hem erken yaşta çocukların eğitimlerini destekleyici, aslında daha önce de başka seviyelerde de sürekli bu eğitimler vardı. Daha derli toplu hale getirilerek, özellikle açık lise karşılığı bulamıyordu bazı yetişkinleri onlara da bir formül olacak; kast ettiğimiz buydu herhalde değil mi?

- Suriyeli çocukların Türkiyeli çocukların seviyesinde olması için.

- Böyle de değerlendirilebilir tabii ki.

- Ben biraz sunumun dışında bir soru sormak istiyorum. GEM'lerden çıkan çocukların ya da mezun olan öğrencilerin, büyük ihtimal öğretmenler de bununla ilgili bir şeyler söylemişlerdir, örgün eğitime

katılma başarı oranları ne kadar oluyor? Motivasyon eksikliklerinin bir sebebi de eğitime dair bazı soru işaretlerinin olması.

- SG: Elli beş bin tane, örnek veriyorum, okulda ya da devlet kurumunda Suriyeli öğrencimiz var. Çalışmanın ikinci aşamasında bir devlet okulunda öğrenim gören bir örneklem grubunu da dahil edip üçünü birlikte değerlendirmek gibi bir şeyi Mavi Kalem ile konuşmuştuk. Hatta öyle yapmaya da karar vermek üzereydik. Üçünü kombine etmek bizim için zor olur mu, ayrı grafiklerle verebiliriz diye düşünmüştük. Çocuk acaba bu tarafta nasıl? Kendini yeterli görüyor mu? Kendini iyi hissediyor mu? Olgularını da bu çalışmanın içine katacağız. Ama size şu an şunu diyemem, bir çocuk o tarafa gitti çok başarılı ya da başarısız. O yönüyle de bakacağız konuya.

- Milli Eğitim'in böyle bir çalışması olacak mı ileride? Böyle bir plan var mı?

- SG: Şöyle söyleyeyim, Suriyeli öğrencilerimize diğer kurumlara geçişte uyguladıkları müfredatlarda farklılıklar oluyor. Çocuk yetersize, belli süre ayırıp doyurduktan sonra sisteme monte etme gibi çalışmalarımız var, hatta uygulamamız var. Bizim okullarımız bunu sağlıklı uyguluyor olabilirler. Onlar da bu konuda çok acemiler. Birçok konuyla uğraştığımız için, bu konuda çok fazla etkili olamamış olabiliriz ama bu araştırma sonucundan sonra o konuda da hem Bakanlık hem de Milli Eğitim olarak çalışmalarımızı yoğunlaştıracağız. Ama Fen-Matematik yetenekleri güçlü olan bir millet olduklarını söyleyebilirim. Suriyelilerin birçoğu kaldı gibi bir tablomuz da yok.

- İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı'nın Suriyeli mültecilere destek projesinde çalışıyorum. Bizim karşılaştığımız kadınlardan aldığımız en büyük sorun, Türkiyeli çocukların yaşadığı ön yargılar ve nefret söylemi. Bu zaman zaman birinci derecede, en önemli sorunlardan biri haline geliyor. Hem öğretmenlerden hem de Türkiyeli öğrencilerin velilerinden karşılaştıkları sorunlar olabiliyor. Acaba bu konuda ne yapmayı düşünüyorsunuz?

- SG: Bence onlar bu konuda bir şey yapmayı düşünmeliler. Böyle düşünen insanlar. Biraz önce söyledim ben size, bir kere şöyle söyleyeyim: ben kaç yıldır bu konuya bakıyorum? İstanbul'da bir buçuk yıldır. Bir tane bile velinin böyle bir söylemine şahit olmadım. Sekiz bin iki yüz kurumu olan bir iliz. Bazı illerin sadece elli kurumu var. Açık lise öğrencilerimizle birlikte dört milyon öğrencimiz var bu şehirde. Bir kere bile böyle bir şeye şahit olmadım. Arkadaş ortamlarında, mahallelerde konuşulan bir şey, çok yanlış bir düşünce tarzı. Ben ne yapabilirim ki bu konuda? Böyle yanlışlar yapmayın mı diyeyim? Ben çocuk ruhunun ve çocuk kalbinin şöyle çalıştığına inanıyorum; onu etkileyen aileler olabilmesine rağmen, kendi çatısına gelmiş olan her çocuğu çocuk sever. toplumda bunun bir mikron düzeyinde olduğunu düşünüyorum. O yüzden ben bu konuyu kayda değer bulmuyorum.

Toplumlarda böyle şeyler sadece yardım yönünde konuşulur. Eğer böyle bir kırılım varsa, o insanları bu kırılımdan uzaklaştırmak lazım. Sunumda bu insanların üstüne de çalışma yapmak lazım dedim. Söyledikleriniz kapalı kapılar arkasında oluyorsa bile, bize çok negatif tesir edecek bir konu. O yüzden bizi, toplumun bütün kesimlerini de çalışmamızın içine çeken bir yönümüzün olması lazım. Sizce bu salonda böyle düşünen biri var mıdır? Neden yoktur? Çünkü bu konuyla hemhal oluyorlar. Yani şunu anlatmaya çalışıyorum, bu konuyu algıladığınız andan itibaren bazı kaygılardan uzaklaşıyorsunuz. Saygı duymakla beraber, bu konuyu tam algılayamadıklarını düşündüğüm için bu duyguya kapıldıklarını düşünüyorum. O yüzden bu insanları bu anlamda bilinçlendirmek lazım olduğunu zaten kendi çalışmamda söyledim. Ama nefret kelimesine hiçbir şekilde katılmıyorum. Türk milleti o kadar

yüce bir duyguya sahiptir ki, böyle bir konuda yüreğinde hiçbir zaman nefret duygusunu barındırmaz diyorum ve bu konuyu kapatıyorum.

- Bence arkadaşımın söylediği şey biraz yanlış anlaşıldı, Suriyeli velilerden genellikle böyle bir söylem geliyor. Çocuklar arasında böyle ayrımlar olduğu şeklinde geri bildirimlerde bize de bulunuyorlar.

- Öyle hissediyorlar yani.

- Evet, onlardan gelen bir şey bu. Mesela okullarda velilere yönelik, hem Suriyeli hem Türkiyeli velilere yönelik bu tarz minik toplantılarla ayrımcılık üzerine eğitimler şeklinde bir şeyler verilebilir.

- SG: Finali bu toplantının sloganıyla yapayım, Kız çocukları okursa dünya değişir. İnsanlar okursa, bilinçlenirse mesele değişir. Bizim insanlarımızın da bu konuda bilinçlenmesi lazım, o zaman değişirler. Suriyelilerin de bilinçlenmesi lazım, o zaman değişirler. Dolayısıyla ben soruların şöyle gelmesini çok isterdim; toplumdaki nefret ya da Suriyelilerin kendini kötü hissetmesi, bunların hepsi bizim yaptığımız çalışmalarla kendiliğinden yok olacaklar. Yüzlerce şey yapıyoruz, yapmaya devam edeceğiz. Devam ettikçe bence değişecek. Devam ettikçe bu konular bitecek. Dolayısıyla bunu hep birlikte gözlemleyeceğiz.

Hepinizi burada görmek beni çok memnun etti. Misafirimize de tekrar teşekkür ediyorum katıldığı için, toplantının diğer zamanlarında başarılar diliyorum. Özgürce her şeyi tartışın, umarım güzel sonuçlanır. Sevgilerimle.

2. Oturum:

ASPB İstanbul İl Müdürlüğü'nün çocuk yaşta evlilikler konusundaki çalışmaları

Arzu Tambulut, ASPB İstanbul İl Müdürlüğü

Katılan kurumların Suriyeli kız çocuklarıyla ilgili yaptığı çalışmalar

Meltem Arioğlu, Mavi Kalem

Mavi Kalem'in kız çocuklarıyla ilgili yaptığı çalışmalar

Gamze Karadağ, Mavi Kalem, Gulmakai Eğitim Şampiyonu

Malala Fund Kimdir?

Nuran Kızıllan, Mavi Kalem

Arzu Tambulut:

Herkese merhaba, Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü Çocuk Şubesi'nde Çocuk Koordinasyon Sekreteri olarak görev yapıyorum. Yaklaşık yirmi üç yıldır sosyal hizmetlerde çalışıyorum. Benim buraya çağrılmam Nuran Hanım sayesinde olmuş, Suriyeli çocuklarla ilgili olarak - özellikle kız çocuklarıyla ilgili olarak son altı aydır yürüttüğümüz bir çalışma var Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü olarak. Özellikle erken yaşta evliliklerle ilgili bize gelen ihbarlardan dolayı bu sorun gündemde olmaya başladı. Bizim en büyük yardımcımız BM Mülteciler Yüksek Komiserliği. İlk veriler onlardan geldi, ikinci verileri ise Göç İdaresi'nden almaya başladık. Özel durumları bize ihbarda bulunuyorlar. Tüm resmi kurumların savcılığa bildirme sorumluluğu var, ayrıca bize inceleme yapılması için gönderiyorlar dosyaları. Ben size bir takım sayısal verilerden bahsedeceğim. Ekim ayında bize bildirilen çocuk yaşta evlilik sayısı 164 (İstanbul özelinde). Kendi öz ebeveynleri bulunmayan çocuk sayısı 36. Eğitim görmeyen ve çalışan çocuk sayısı 1635. Kasım ayında bildirilen; çocuk yaşta evlilik 72, aileden ayrı düşmüş çocuk sayısı 58, eğitim görmeyen 847, çalıştırılan 1067. Bu sayılar giderek artıyor.

Kız çocuklarının okullaştırılabilmesi için Aile ve Sosyal Politikalar ne yapıyor ondan bahsedeyim. Yaklaşık 1,5 yıldır Suriyeli vatandaşların da sosyal ekonomik destek, sosyal hizmet hizmetlerinden faydalanabilmesi için Türkiye genelinde zaten çalışmalar yürütülüyor ama İstanbul özelinde daha spesifik yapılan bir çalışma var. Bütün merkezlerimiz başvuruları değerlendirip ihtiyacı olan ailelere sosyal ekonomik destek hizmeti veriyor. Ön koşul ailede bir çocuk olması ve çocuğun desteklenmediğinde muhtaç duruma gelme riski olması. Evde bakım hizmeti de sunuluyordu ama son dönemde, duyularımıza göre, Sosyal Güvenlik Bakanlığı adresten dolayı engellemiş ve onlara şu anda ikamet adresleri net olmadığı için bağlayamayacağını duyurmuş.

İstanbul'da 2016 yılının ortalarında, Mart - Nisan gibi başladı bu destek çalışmaları; şu anda 2290 tane Suriyeli aileye sosyal ekonomik destek veriyoruz. Bu küçük bir sayı değil, Aile ve Sosyal Politikalar henüz tüm ilçelerde çok yaygın bir şekilde organize olmuş değil. Şu anda 26 tane Sosyal Hizmet Merkezimiz var, bu sayı 2018 sonuna doğru tüm ilçelere dağılacak şekilde planlanmış.

Eğitim tedbiri konusu var, soru da vardı; biraz ondan bahsedeyim size. Çocukların okullaşması konusunda yapılabilecek en etkin yöntemlerden bir tanesi de çocuk koruma kanunu kapsamında çocuklara eğitim tedbiri kararı çıkartmak. İnceleme yapılan evlerde zorunluluk arz ediyorsa talep ediliyor. Ancak bu çok genel bir uygulama değil. Devlet okuluna kayıtlı olmak zorundadır çocuk, Suriyeli çocuklar için bu ciddi bir handikap oluyor. Geçici Eğitim Merkezleri'nde belki bir süre eğitim görmesi gerekiyor. Bununla ilgili incelemelerde yeni başladığı için, muhtemelen önümüzdeki süreçte bu sayı da artacaktır. Ayrıca şöyle bir sakıncası var, bu çocuk koruma kanunu bir ceza kanunudur ve ceza kanunu olması sebebiyle de çocukların hakim önüne dosyasının gitmesi ve bir dosyasının oluşması çok da savunduğumuz ve desteklediğimiz bir durum değildir.

O çocuk gerçekten bir risk faktörüyle karşı karşıya olmadığı sürece bir ceza mahkemesinde dosyasının bulunması hoş bir yaklaşım değil. Bunların çok iyi incelenmesi gerekiyor, gerçekten zorunluluk arz ettiği takdirde bunu talep ediyoruz. Söyleyeceklerim bu kadar, sorularınız olursa ve konu açılırsa daha detaylı olarak vereceğim bilgiler varsa sizinle paylaşırım.

Soru ve katkılar:

- Tam da bu eğitim tedbirleriyle ilgili bir sorum olacaktı benim. Öğrenci belgesi olmadığında başvuruyu bile almayabiliyorlar. Bu durumda bunun bağlanıp bağlanmayacağı kesin olmadığından, dolayı biz o çocuk işçiyi ne yazık ki okula kaydedemiyoruz. Öğrenci belgesini alamadığı için o çocuk işçi olarak devam ediyor hayatına.

- AT: Okula niye kaydedemiyorsunuz onu anlayamadım.

- Ailelerin tek gelir kaynağı çocuk oluyor.

- AT: Çalıştığı için. Eğer ailenin geliri yoksa ve çocuk okula gidecekse ailelere bunun bilgisinin doğru bir şekilde verilmesi lazım. O belgeler olduktan sonra sosyal ekonomik destek bağlanır. Bağlanamamasının tek sebebi, gelir düzeyi çok yüksekse ailede, o çocuğun bir de büyükleri var, 5-6 yerden çok ciddi para geliyor. O zaman o riske girmeyebilir meslek elemanı. Tek kriter çocuğun okula gitmesi değil maalesef.

- Benim bahsettiğim şey, yalnız ebeveyn ve ailenin gelirinin sadece çocuğun karşıılıyor olması.

- AT: Kesinlikle bağlanır, bağlanmaması diye bir şey söz konusu olmaz. Sosyal Hizmet Merkezinin istediği belgeler sağlandığı takdirde, kesinlikle bağlanır.

- Peki bu bağlanma süreci?

- AT: Genellikle şöyle oluyor; inceleme yapılıyor. Bir ay sonrasında sonra karar verildikten sonra zaten ilk bir yıllık süre kaymakamın onayıyla yapılıyor. Yaklaşık 2,5-3 ay gibi bir süre aileye tanınması gerekiyor. Bunun iyi izah edilmesi gerekiyor, sizin elinize para o zaman geçecek diye. Alırken iki aylık parayı birden almış oluyorlar.

- 2-3 aylık bir süre dedik ve bir ay içerisinde inceleme yapılıyor. Zamanında şartlı eğitim yardımı için de geçerli bir süre. Diğer inceleme süreci genellikle gecikiyor. Çünkü bütün taleplere karşılık verilemiyor. Bu sizin içinde geçerli mi?

- AT: İstanbul'da şu an bildiğim kadarıyla oturmuş bir sistem var. İncelemeleri de sayısal olarak çok yeterli durumda şu anda ve ortalama bunun yapıldığını biliyorum. Direk Sosyal Hizmet Merkezleri'nden sorumlu değilim ama BM son bir ay içerisinde direk Suriyelilerle çalışmak üzere meslek elemanı aldı, tercümanlarla beraber. Bunların sahaya çıkması işi aktif olarak daha da hızlandıracaktır. Mesela Sultanbeyli'de o kadar çok Suriyeli mülteci yaşıyor ki, Esenler'le, orasıyla Çatalca'yı veya Adalar ilçesini kıyaslayamazsınız. O nedenle süreç ilçeden ilçeye daha farklı işliyor.

- Benim iki sorum olacak. Bir tanesi çocuk evliliklerle ilgili bir çalışma grubundan bahsettiniz. Kamu dahilindeki paydaşlardan mı bahsediyorsunuz yoksa STK'lar da dahil mi bu çalışma grubuna?

- AT: Şu aşamada kesinlikle kamu çalışanlarından oluşan bir grup bu. Önce veriler toplanacak, bu aşamadayız şu anda. Daha sonra da, özellikle Suriyelilerle çalışan STK'ların tamamına ulaşamamak bile bizimle iletişim içerisinde olan, daha önceki toplantılarda bildiğimiz, bir öneri formu gönderilmesi düşünülüyor. Bir veri elde edip Ocak ayındaki toplantıda sunum yapılması planlanıyor. Bu toplantıya İstanbul Valisi'nin başkanlık yapması planlanıyor, tüm ilçe kaymakamları ve belediye başkanları da katılacak. Tam veri olarak sunabilirsek bizim için de çok değerli olacak.

- Buradaki çalışan arkadaşlarımız da karşılaşıyorlardır, bu ve daha hassas vakalarda kentsel çalışmalarımızda karşılaşıyoruz ve mümkün olabildiği kadar Sosyal Hizmetler ile el ele yürümeye çalışıyoruz. İstanbul'da çok ciddi bir popülasyon var ve bazı vakaların bu kadar bekleme süresi ne yazık ki olamıyor. Çalışma grubunu sorma sebepim de biraz buradan kaynaklandı, eğitim alanındaki ihtiyaçlar için hepimiz Milli Eğitim ile bir arada çalışmaya çalışıyoruz, protokol yapabilen gruplarımız var, yapamayanlar var. Protokol süreci mümkün müdür? Ya da hiç böyle bir talep oldu mu?

- AT: Çalışma grubu derken yanlış ifade etmiş olabilirim. Şu anda buradaki gibi bir çalışma grubu değil bu. Resmi anlamda oluşturulmuş, resmi kanalların elindeki verilerin döküldüğü bir ortam. Savcılarımız var, belki de iki tane çocuk hakimimiz olacak. Sadece bu tespiti yapmak için oluşturulmuş, belki akabinde İstanbul'da bunun süreğenliğini gerektirecek bir oluşum çıkacak. Bunu bilmiyoruz.

- İkinci sorum aslında çalışma grubundan bağımsız, ortak nasıl bir çalışma geliştirebiliriz ile birlikte karşımıza çıkan sorunları nasıl birlikte, o gücü birleştirip çözelim biraz oradan yana aslında. Bir de şöyle bir duyum aldık yakın zamanda, bizler saha çalışmalarını yaparken doğal olarak karşılaşıyoruz, kendi ideolojilerimiz ve insan kaynağımız ile verebileceğimiz desteği vermeye çalışıyoruz. Yakın zamanda aldığımız duyumda, Bakanlığın artık STK'lardan çok kendi kadrolarıyla yürümek istediği,

böyle bir tercihi olduğu yönünde bir bilgi var elimize ulaşan. Biz bilelim bu süreci dediği bir söylem var. Tam da bu noktada, bu birliktelik için o iş birliği örneğinin geliştirilmesine ihtiyacımız var. Bir protokol, bir yöntem, sizin bu konuda bir bilginiz var mı?

- AT: Açıkçası bu konuda bir bilgim yok ama şu bir gerçek ki, bir çocukla ilgili bir konu varsa eğer, o çocuğun korunma ihtiyacı veya bir istismara maruz kalma durumu söz konusuysa bunun zaten Bakanlık eliyle yapılması gerekiyor. Sizler bu vakayı yakalamış olabilirsiniz, tespiti sizler yapmış olabilirsiniz ama mutlaka ve mutlaka kanunen Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na verilmiş bir görev. Bizimle paylaşılmalı ve bizim aracılığımızla sürecin başlatılması lazım. O iletişim ağını daha sağlam bir hale almak istemesi Bakanlığın, çok normal bir süreç. Ama bu, "bu vakalarla siz çalışmayın, sizden destek almayalım" anlamına gelmiyor.

- AT: Formülasyon olarak, başka bir sistem, iş akışı mı oluşturacak bunu bilemiyorum ama normalde var olan sistemde budur zaten.

- O yaptığımız çalışmaları hangi kapsamda yapabileceğimizi görmek için dönem dönem anket çalışması yapıyoruz ya da bilgilendirme seminerleri yapıyoruz. Ev ziyaretleri kapsamında söylüyorum özellikle, çünkü ev ziyareti yapamazsak o bilgiyi göremiyoruz zaten.

- AT: Şimdi daha net oldu. Gerçek olan şu ki, bir insanın evine girmek onun mahremine girmektir. Bunu uluorta herkesin yapması sağlıklı ve doğru değil. Belki şu anda Suriyeli mültecilerle bu iletişimi çok kolay kurabiliyorsunuz ama bir Türk ailenin evine bu kadar rahat giremezsiniz. Bir insanın evine girmek özel bir bilgi, beceriyi gerektiren bir şeydir. STK'larda çalışan arkadaşların naif davrandığını düşünüyorum, çünkü öyle izlenimler alıyorum hep ama ne olursa olsun, bir kurum adına gitmek başka bir güç getiriyor. Artı giden kişiyi de riske sokan bir durum bu. Çocuk Esirgeme Kurumu adına gittiğimizde bile, bıçaklı, silahlı, her türlü saldırıyla karşı karşıya kalmış olan bir kişi olarak konuşuyorum, bunlar sizi de çok ciddi riske sokan bir durum. O aile sizi takip ediyor ve yanınıza kadar geliyor. Bu tür özel durumlarda sınırların net olması lazım. Bunların bir prosedür içerisinde olması, hem sizi hem bizi güçlendiren bir şey.

- Yazgülü Sezgin: Arzu Hanım'ın söylediğine çok küçük bir ekleme, soruya karşılık aslında; hatırlarsanız sizlere bir mail atmıştık. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'ndan kurumlarınız ziyaret edilecek ve bununla ilgili eğer ziyaret etmek isteyen kurumlar varsa bir form doldurup mail atmalarıyla ilgili. Asıl sorumuz biraz bununla bağlantılıydı ve bunun sonucunda Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'ndan bir kaç temsilci toplum merkezlerine gidip ziyaretlerde bulundular. Toplum merkezlerinin ne tarz hizmetler verebileceği, hangi fiziksel şartlarda olması gerektiği gibi bir yazı hazırlanıyor şu anda. Bu doğrultuda yakında çıkacağı söylenmekte. Bu yazıyı da çıktığında sizlere ulaştıracamız. İçerikleri ilerleyen zamanlarda konuşabiliriz ancak şu an için böyle bir yazının çıkmadığını da sizlerle paylaşmak isterim.

Nuran Kızıllan:

Kız çocuğu eğitimini özellikle önemseyen, bu konuya aidiyet duyan, bu konuda bir şeyler yapmak isteyen kurumların güzide temsilcilerini buraya davet ettik. Arzu Hanım'ın da buraya teşrif etmesi bu sebepten oldu. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı İl Müdürlüğü ve Sosyal Hizmet Merkezlerimiz işbirliğine, sizleri anlamaya çok açıklar. Bir vaka üzerinden karşılaştık ve bu karşılaşmada bizim açımızdan olumsuz bir durum yaşanmadı. Birbirimizi tanımamıza ve çalışmamıza yol açtı.

Meltem Arıoğlu:

Ben biraz, burada hangi kurumların temsilcileri var, hangi kurum hangi konuda çalışıyor özetlemeye çalışacağım. Öğleden sonra hepimizin bir arada yürüteceği, üç farklı konuda atölye çalışması var. Kimler ne çalışmalar yapıyor, kimlerle nasıl bir grupta atölye çalışması yapacağız, onun arka planını oluşturmak ve n hazırlığını yapmak için kısaca özetleyeceğim. Dört gruba ayırdık; resmi kurumlar, uluslararası kuruluşlar, sivil toplum kuruluşları ve eğitim araştırma faaliyetleri yürüten kuruluşlar var şu anda. Serkan Bey'i sabah dinledik, şu anda öncelikli olarak okullaşma oranının arttırılması ve okullarda eğitim kalitesinin yükselmesi üzerine, okullara çeşitli finansal destekler sağlanması üzerine çalışmalar yürütüyorlar. Arzu Hanım Aile ve Sosyal Politikalar İstanbul İl Müdürlüğü'nden, kendi yaptıkları çalışmalardan zaten bahsetti. Göç İdaresi'nden Selçuk Bey aramızdaydı, ayrılmak durumunda kaldı. Onların da özellikle çocukların okullaşması konusunda şöyle bir destekleri oluyor; biz sivil toplum kuruluşları olarak sahada karşılaştığımız, geçici kimliği olan, 98 numaralı kimliği olan ya da kimliği olmayan çocukları Milli Eğitim Müdürlüğü'ne iletiyoruz. Kendileri de G İdaresi'nden ilgili kişiye iletiyorlar ve kayıt süreçleri hızlandırılıyor. Hepimiz birlikte bir ağ gibi çalışıyoruz, sivil toplum kuruluşları sahada ayağımıza takılan şeyleri uluslararası kuruluşlarla ve resmi kurumlarla paylaşıyoruz. Onlar da dahil olabildikleri noktalarda önümüzü açıyorlar ve daha sağlıklı olarak eğitime ya da korumaya erişilmiş oluyor. UNICEF'in özellikle altyapı oluşturmak, okul binası yapmak, derslik sayısını arttırmak, nakit yardımı, eğitim kalitesinin yükseltilmesi gibi destekleri oluyor. Save The Children'dan aramızda Ayşe var sanırım, kırtasiye ve ulaşım desteği anlamında özellikle çalışmaları oluyor. Expertise France'ın şu anda bekleyen bir projeleri var, gençlik gelişimi ve sosyal bilim, eğitim temelli bir proje. Turkey Volunteers'dan Michele aramızda, ergenlik ağındaki Suriyeli kız çocuklarının okullaşmasını desteklemek için şu an Kızlar Okula adında bir burs programı yürütüyor. Sivil toplum kuruluşlarından Türk Kızılayı, Bağcılar Toplum Merkezi'nden temsilciler var aramızda. Tabii ki çok geniş bir alanda onlar da çalışma yürütüyorlar. Suriyeli ocukların okul kaydı, psikososyal destek, şartlı eğitim yardımı, kırtasiye desteği gibi alanlarda. İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı'nın, okula yönlendirme alanında destekleri var.

Mülteciler Derneği, sözü geçti aşında, Sultanbeyli Belediyesi'yle hibrit bir yapı oluşturmuş, şu anda örnek teşkil eden yapılanmalardan biri. Onların da çok farklı alanlarda çalışmaları var. Maya Vakfı'nın, travmaya duyarlı okul projesi var, temel olarak psikososyal destek veriyorlar. Balat bölgesinde birlikte çalıştığımız kurumlardan bir tanesi. Anadolu Kültür aramızda, onlar daha çok kültürel çeşitlilik alanında çalışan bir kurum. Suriye'nin kültürel mirasını ne çıkaran eğitim materyalleri, buna yönelik kitaplar, çeşitli oyunlar, yenilikçi öğrenme metotları geliştirecek çok ciddi çalışmaları var. Biriz Derneği aramızda yine, onlar da şu anda İstanbul'da 4000 çocuğun dahil edildiği, YanYana Psikososyal Destek Programı'na başladılar. Bu proje kapsamında, kutulardan çıkan farklı duygularla ne yapılır? Psikososyal destek de içeren, içerisinde hem ğretmen hem terapistin de olduğu çeşitli kaynaştırıcı, interaktif etkinlerin olduğu bir program. Hayat Sr Derneği'nden bir temsilci var aramızda, onlar da ocuklara Türkçe eğitimi, okul kaydı konusunda destek ve çeşitli yaratıcı atölyeler düzenliyorlar. Yeryüzü çocukları'nın da burs desteği var, sponsorluk destekleri var. Ders desteği ve mentorluk çalışmaları yapıyorlar. Kadınlarla Dayanışma Vakfı'ndan aramızda bir arkadaşımız var, okullaşma oranını arttırmak için ve ocuk işçilerin okula yönlendirilmesi için aynı zamanda göçmen kadın istihdamının arttırılması için de yaptıkları çalışmalar var. Eğitim Gönüllüleri Vakfı'nın direk Suriyeli ocuklar hakkında bir çalışması olmamakla beraber, birlikte öğrenelim çalışmaları var. Birlikte ğrenelim çalışması, birinci sınıfların okula uyumunun arttırmasına yönelik bir alışma. MiReKo aramızda, akademik araştırma alanında çalışmaları var. G ve ocuk temalı bir yaz okulu

düzenlemişler. Koç Üniversitesi'nden Çetin Çelik'in de, Suriyeli çocukların eğitimi konusunda yaptığı akademik araştırmalar mevcut. Ayşe Beyazova bugün aramızda değil ama, eğitime erişimde ailelerin yaşadıkları zorluklarla ilgili İstanbul'da saha çalışması yürütmüş olan bir akademisyen. Deniz Baz, Balat bölgesinde geçici eğitim merkezinde şu an Türkçe öğretmenliği yapıyor. Gülsün Hanım yönetmen, aynı zamanda saha çalışması yürütüyor. Esenyurt bölgesinde, Suriyeli mültecilerin göçmen deneyimi üzerine bir saha çalışması yürütüyor ve aynı zamanda bununla ilgili bir belgesel filmi var. Daha sonra bizimle linki paylaşırsanız, farklı bir alanda birinin çalışmalarını takip etme şansımız olur diye düşünüyorum.

Kısaca özetlemeye çalıştım, hem atölyelerde hangi başlıkta çalışacağız - kafanızda daha netleşmiş olur ya da gruplara ayırırken belki çalışma alanlarının ortaklığı ya da farklı alanlarda insanların bir atölyede bir arada bulunmasını gözeterek de bölüşüm yapabiliriz. Ben şimdi sözü Gamze'ye vermek istiyorum, Mavi Kalem aslında 2000 yılından beri Fener - Balat bölgesinde çalışmalar yürüten bir kurum. Son iki yıldır biraz daha Suriyeli kız çocuklarıyla ilgili çalışmalar yapıyoruz ama ondan öncesinde 15 yılı aşkın bir süredir kız çocuklarıyla çalışma deneyimi var. Gamze, Mavi Kalem kız çocuklarıyla ilgili neler yaptı, onları anlatacak.

Gamze Karadağ:

Herkese merhaba, Deniz müsaade edecektir diye düşünüyorum bir 15 dakika konuşmama. Öncelikle sabrınız için teşekkür ederim, odanın ısı artıyor ama öğle arasına yaklaşıyoruz. Ben Mavi Kalem ekibinde 2003 yılından beri varım. Son bir yıldır ekibe uzaktan destek veriyorum. Dolayısıyla bugün size biraz ne yapmaya devam edeceğimden, bir yandan da genç kızlarla nasıl bağlantılarla işlerimiz olduğundan bahsedeceğim. Şu anki Malala Fonu destekli projenin bir ağı var, ben de Gulmakai ağı eğitim şampiyonuyum. Bu da aslında projenin savunuculuk bazında ulusal ve uluslararası görevlerinden bir tanesi, maalesef son bir yıldır Deniz'in bakımıyla uğraştığım için Nuran yerime birçok yerde savunuculuk tarafını yaptı. Birçoğunuz biliyordur, 2003 yılından beri Mavi Kalem Balat-Fatih bölgesinde farklı konularda, İstanbul'da çocukların eğitime desteklenmesi ilgili çalışmalar, atölyeler ve dersler yürüttü. Erkek-kız çocukları karma gruplarla çalışıyoruz. Sonrasında bu yaş grupları orta öğretime doğru devam etmeye başladığında bizim çocuk sayımız ve katılımımız azalmaya başladı. Kız çocuklarımızın nerede olduğunu aramaya başladık. Fark ettik ki evlerde kardeşlerine bakıyorlar, annelerine destek oluyorlar. 2004-2005 gibi dönemlerden bahsediyorum. Sonrasında bu çocuklar sokaklarda vakit geçirmek istiyorlar tabii ki, onlar çocuk, dolayısıyla açık alanda, parkta olmak onların hakkı. Bu tip etkinliklere de ihtiyaç duyuyorlar. Biz de düşündük, kız çocuklarına nasıl ulaşabiliriz? Aynı zamanda o dönem düzenlediğimiz kadın toplantıları vardı, haftalık olarak Pazartesi Kadınları diye adlandırdığımız bir toplantı dizimiz vardı. Çünkü kadınlar Pazartesi günü boştu. Kadınların haftalık programlarını ezber biliyorduk. Baktık, öğrendik ve Pazartesileri hastane randevuları dışında en uygun gün.

Biz bu toplantılardan yola çıkarak, aslında kız çocuklarının anneleri tarafından desteklendiğini, kendi gücünün farkına varma sürecine ihtiyaç duyduğunu, kadınların da kendi çocuklarını desteklemek istediğini, onlara alan açtığını fark ettik. Aynı zamanda Avrupa Birliği Gönüllü Hizmeti gönüllülerimiz vardı, farklı atölyeler düzenliyorduk. Onların da desteğiyle, çeşitli gönüllülerimizin desteğiyle bir kız kulübü kurduk. 2010 yılını buldu, küçük kız gruplarıyla çalışmaya başladık. Sosyal aktiviteler planladık. Her zaman şuna dikkat ettik, kız çocuklarının neye ihtiyacı var? Bir hafta konuya biz karar veriyorsak, diğer hafta kesinlikle onların istediği içerikte bir atölye yaptık ya da gezi düzenledik, etkinlik ürettik.

Önemli olan kız çocuklarının katılımını sağlamaksa, ihtiyaç bazlı bakmak gerekiyor konuya. İhtiyaca göre etkinlik düzenlemek, birlikte vakit geçirmek gerekiyor.

Çocukların kendilerini geliştirebilmeleri için, farklı konularda atölye çalışmaları yaptık. En sonunda, dün kontrol ettim hatta, 2013 yılında kız kulübüne katılmış genç arkadaşlarımızın bir sürü farklı konuyla ilgili, kendi istedikleri konu başlıklarında - arada bizim onlara önerdiğimiz konu başlıklarında - bir sürü yazısı var. Vaktiniz olursa bakmanızı öneririm. Aslında kendi seslerini duyuruyorlar. İnternette canlı kalmış olması çok hoş, eminim bu arkadaşlarımız şu an liseyi bitirmiş, üniversiteyi kazanmışlardır. Bu gerçekten çok heyecan verici, zaten böyle örneklerle karşılaştığımda çok mutlu oluyorum. İşe yaradığımı hissediyorum. Dolayısıyla bu da beni mutlu etti dün akşam. Buradan yola çıkarak aslında biz yaklaşık 5 yıl kız kulübü etkinliğini sürdürdük. Tam sayıyı şu an veremeyeceğim ama 20-30 kız, 5 yıl içerisinde periyodik olarak devam etmiş dönüşüm yapmıştır bu aktivitelere katılarak. Çünkü interaktif bir atölye anlayışımız vardı. Sürekliliği sağlamaya çalıştık ve biliyorsunuz ki bütün bu sorumlulukları, okula devam etme, kendine ait olan ihtiyacı gibi bir sürü konuyla birlikte böyle bir etkinliğe katılıp uzun süre devam etmeleri düşük bir olasılık ama olabildiğince biz bunu sürdürmeyi denedik. Genç kızlarla güçlendirme derken de, aslında bütün bu atölyelerin içerisinde yaptığımız şey, gerçekten kendini güçlendirme, özgüven artırma ve şiddete karşı kendini savunma gibi egzersizler yapıyorduk. Orada öğrendiğim bazı aktiviteleri kendi atölyelerimde şiddete kendilerini karşı nasıl koruyacaklarına dair uygulamışlığım vardı.

Bir tane küçük örnek vermek istiyorum, bir büyük kumaş perdeyi iki kişi karşılıklı tutuyor ve diğer kişi bir anda koşuyor. Bizim buranın dörtte biri kadar alanlarda böyle koşarak egzersizler yapmaya çalıştık. Perdeye doğru koşuyor ve istediği şekilde bağırıyor. "Hayır" diye bağırabilir, "yardım edin" diye bağırabilir. Önemli olan ses çıkarmak. Şiddete karşı da ses çıkartmamız gerekiyor, dolayısıyla o sesi çıkartmak önemli. Perdelere doğru koşuyor ve aynı zamanda oradaki bir engeli aşıyor. Yani burada iki tane engel aşıyor, hem fiziksel hem de bir anlamda psikolojik bir engeli aşıyor. Kalabalıkta sesini çıkartabiliyor, yalnızken, karanlıktayken sesini çıkartabiliyor.

Dikkat kesildiğim bir öğrencim vardı, yapmak istemedi etkinliği en sonunda yerine oturdu. Biraz ısrar etti arkadaşları, en sonunda tamam dedik, ısrar etmiyoruz, yapmak isteyen yapacak. Yerine oturdu ve oturduğu yerden çığlık attı. Onun zamanı orada gelmişti yüksek ihtimal ama kastettiğim şeyler biraz böyle, ne var aslında; içimizdeki gücü takip etme, açığa çıkarma, biraz bu tarz atölyelere ihtiyacımız vardı. Hep birlikte birbirimizden öğrenmeye ihtiyacımız vardı. Bu çalışmalar hala devam ediyor bu arada, altı başlıkta çalıştık biz bu projede ve broşürlerimiz vardı, bilmiyorum şu an burada var mı ama dilerseniz Mavi Kalem'den isteyebilirsiniz. Bu atölyedeki başlıklardan bazıları cinsiyet farkı nedir, şiddete ve tacize karşı nasıl farklılık geliştirebiliriz ve kendimizi nasıl koruruz gibi başlıklar. Yine arkadaşlarımızın yaptığı bir çalışma, kendi sloganlarını ürettiler.

Gelelim Malala Fonu'nun desteklediği diğer projemize, Suriyeli kız çocuklarının eğitime kazandırılması ve savunuculuk projesi. Türkiyeli kızlarla bu tip çalışmaları yıllardır yapıyoruz ve pratiğimiz var, dolayısıyla Suriyeli kız çocuklarıyla da bunu yapabiliriz ve ekip olarak yapıyoruz artık. Bu şekilde bir araya gelerek savunuculuğumuzu geliştirebiliriz, birbirimizi destekleyerek aslında bu işin üstesinden gelebiliriz. Bundan bir yıl önce bir konuşma yapmıştım: erken evliliklerde karşınıza çıkan sorunlar, başvuru sürecinde nelerle karşılaşırız, ne tür riskler var, aynı zamanda bireysel olarak bu vakayla karşılaştığımızda aktarmayı seçiyor muyuz, seçmiyor muyuz, nerede tıkanıyoruz? Nasıl bir yol izliyoruz aslında, bütün bu sıkışmışlığın ortasında. Biz aslında bu çalışmanın içerisinde kız çocuklarını

destekleyip onların da seslerini çıkarabilmelerini sağlamak için fırsatlar yaratmak istiyoruz. Bir yıl bunu yapabilmemiz için yeterli bir süre miydi? Bunu kritik ederiz birlikte, siz de bizi kritik edebilirsiniz. Bir yıl içerisinde Suriyeli 182 kız çocuğuna ulaştık. Bu kız çocuklarının sesini daha çok duyurabilmeliyiz. Bundan sonra da umarım buna destek oluruz hep birlikte. Belki hep beraber bir yöntem buluruz. Çok fazla detaya girmeyeceğim çünkü Meltem ve Bersu projenin ekibinden, dolayısıyla onlar sayılarla konuşacaklar. Çok teşekkür ederim, sorunuz varsa alabilirim. Arkada az önce bahsettiğim güçlendirme atölyelerinin broşürleri gelmiş, isterseniz alabilirsiniz.

Soru ve katkılar:

- Çocuk yaşta evliliklerle ilgili özellikle koruma adına bazı engellerle karşılaştığımızı biliyoruz. Bu yüzden bizler de aslında engelleyici çalışmalar nasıl yapılabilir şeklinde çalışmalar yapıyoruz sahada. Bizim yaptığımız toplantılarda iyi örnekleri de çok gördüklerinden bahsettiler. Çocuk gruplarında da, diğer annelerle birlikte görüştüğümüzde de. Sizce böyle bir kız çocuklarla yapılan çalışmanın sonucunda, eğitime erişim sağlanmış olan, üniversiteye gitmiş ve meslek sahibi olmuş olan Suriyeli kız çocuklarımızı da bu tarz bilgilendirme toplantılarına dahil edebilir miyiz? Çünkü toplulukların da biraz iyi örnekleri görmeye ihtiyacı var. Çocuk yaşta evlilikler de olabilir ya da çocuk yurtlarında yaptığımız odak grup toplantılarında çocukların eğitime erişimleri olmasına rağmen, hukuksal hiçbir sıkıntı olmamasına rağmen girmediklerini fark ettik. Çocukların “gitsek ne olur, iyi örnek yok ki, üniversiteye giden Suriyeli var mı?” gibi motivasyon eksikleri olduğunu görüyoruz. Oluşturulan bir kız çocuklarıyla olan bir grubun güzel çıktıkları, belki toplumu biraz daha iyi gösterebilmekte faydalı olabilir. Belki bu konuda çalışmalar yapılabilir, ne dersiniz yorumlarınız var mıdır?

-GK: Tabii ki bu yaptığımız çalışmaya Arapça versiyonu eklemeyi istiyoruz. Bunun planları hazır.

- Nuran Kızılkın: 2018'de bu çalışmaların altı tematik atölye başlığı; taciz, şiddet dahil olmak üzere ama bununla da sınırlı olmamakla beraber Arapçaya çevrilmesi, Suriye kültürüne adaptasyonunun test edilmesi, Suriyeli uzman okuması ve kız çocuklarıyla test edilmesi ve sahaya uygulanmaya hazır hale getirilmesiyle ilgili, yine Gamze'nin bahsettiği kız kulübünü Suriyeli ve Türkiyeli kızlar için hayata geçirmek gibi planlarımız var.

GK- Hikayeler, yaşanmış deneyimlerle insanları bir araya getirmek çok keyifli olur gerçekten. Bence de zaten insanlar yüzyüze gelmekten çok etkileniyor. Ona içinden geldiği gibi sorularını aktarabilmek, kesinlikle genç arkadaşlarımızın da ilgisini çekecektir. Teşekkür ederim böyle bir öneri için.

MA- Bir şey ekleyebilir miyim? Aslında senin söylediğin gibi bir şey var kafamızda, kabaca şu anda kız çocuklarına yönelik kariyer günleri gibi bir ismi var. İçerik olarak, çevremizde Balat bölgesinde bile zaten saha çalışmasında gördüğümüz öğretmen, çevirmen, çeşitli meslek gruplarından birçok kadın var. Bu kadınları, bizim yardımcımız olan kız çocuklarının da istekli olanlarını, okula gidenlerini, ileride üniversiteye gitmek, çeşitli meslek gruplarında çalışmak isteyen kız çocuklarıyla bir araya getirmek. Bu iki grubu bir araya getirerek, kendi rol modelini bulmalarını sağlayacak küçük kariyer toplantıları yapmayı istiyoruz. Bununla ilgili kendi aramızda konuşmaya başladık. Böyle bir grubu bir araya getirmeyi istiyoruz gerçekten.

- Selin Altunkaynak: Soru değil aslında da, küçük bir ekleme yapmak istiyorum. Birazcık da pozitif bir örnek vermek istediğim için. Eğitimler yapıyoruz ofiste, aslında etki ediyor diye düşünüyoruz ama bizim 2-3 hafta önce bayağı gözlerimizi yaşartan bir olay gerçekleşti. Bir kız grubumuz vardı, aileleri

gerçekten pek çok şeyden mahrum bırakıyordu. Sonrasında bir şekilde bu kızlar bizim ofisimize geldi ve atölyelere katılmaya devam ettiler. Bu süreçte aileleri okula göndermeleri konusunda ikna ettik ve kızlar okula başladı. İlk etapta erkeklerle birlikte hiçbir atölyeye katılmak istemediler, hatta gözleri sürekli yere bakıyordu. Sonrasında biz bu çocukları bir hip-hop atölyesine katılmak için ikna ettik. Başta çok tepki gösterdiler, biz dans edemeyiz erkeklerle birlikte dediler ve bir grup oluşturduk. Bu hip-hop grubu geliştirdi, en sonunda Mülteciler Günü'nde bizim Dolapdere ofisimizdeki hip-hop grubu bir gösteri yaptı. Bizim çocukların aileleri gösteriye çıkmalarına izin vermediği için, bizimkiler izlemek durumunda kaldı. Bu gösteri yapıldıktan sonra aileler bize geldi, "bizim de hip-hop grubumuz var neden bizim kızlarımız sahneye çıkmadı?" diye. Sonrasında "bizimkiler de çıksın" diyenlerin de izinlerini aldık ve iki hafta önce sokakta bu kızlar erkeklerle birlikte dans ettiler, bütün mahalle kendilerini de izledi. O yüzden eğitimler çok güzel ama bu şekilde aktiviteler de aslında çok şeyi değiştirebiliyor.

- GK: Aslında söylemeye çalıştığımız tam da bunun gibi örnekler. Biz de bu tarz çalışmalar yaptık, tüylerim diken diken oldu gerçekten dinlerken. Çok teşekkür ederim paylaştığın için. Nuran Malala Fund'u anlatacak sizlere, teşekkür ederim dinlediğiniz için.

Nuran Kızıllan:

Ben çok kısa tutacağım, zaten benden önce Gamze biraz anlattı içeriği. Malala Fund, 2013 yılında kuruldu. Amacı tabii ki tüm dünyadaki kız çocuklarının, dünyada okul dışında 130 milyon kız çocuğu var, yapacak çok işimiz var; herkese bu anlamda görev bölümü düşüyor; 12 yıl kesintisiz, ücretsiz, kaliteli ve güvenli örgün eğitime erişimi. Bu anlamda da genellikle kız çocuğuna yönelik eğitim masrafının karşılanması aileler için yük oluştururken genelde gözden kaçan bir konu olduğundan şöyle tanımlıyor Malala Fund vizyonunu; "bu konuda yapılan her türlü yatırım, barış içerisinde bir geleceğe yapılan yatırımdır ve bundan herkes faydalanır." Eğitim kesintisiz olmalı, eğitim sürmeli ve devam etmelidir. 130 milyon kız çocuğu oldukça büyük bir rakam, herkes her şeye yetişemiyor, bizler de öyleyiz; gönül ister ki yapalım ama önem verdiği bölgeler var. Malala Fund ile Mavi Kalem'in iletişimi, uluslararası bir ağdan gerçekleşti. Biz Mavi Kalem olarak kendimizi bu anlamda çok anlatmak istemedik ama özel olarak ilgilendiğimiz bir başka alan da acil durumlar, yardımlar, kalite ve standartların yaygınlaştırılması. Türkçeye kazandırılmasıyla ilgili kendimize biçtiğimiz bir misyon. Bu çerçevede INEE, Eğitimde Asgari Standartlar: Hazırlık, cevap ve toparlanma kitapçığını da biz Türkçeleştirdik ve bunların eğitimlerini de verdik. Bu ağ üzerinden Malala Fund ile bir araya gelmiş olduk. Malala kız çocuğuna ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği nedeniyle eğitimden mahrum kalma üzerine özellikle eğiliyor. 2016'nın ikinci yarısında projeye ilgili son aşamalara gelmiştik. 10-14 yaş arası Suriyeli kız çocuklarını hedef alacağımızı biliyorduk. 2017 yılının başında da projemize başlamış olduk ve aynı zamanda eğitim şampiyonu açıklandı. Kendisi arkada şu an Deniz'le oynuyor, Gamze Karadağ. Deniz'in doğuşu ve Deniz'in bakımı derken kendimi eğitim şampiyonu olarak buldum. Yani ben daha çok acil durum kökenliyim, Gamze'nin branşı sağlık eğitimi ve çok uzun yıllardır eğitim alanında çalışmış birisi. Malala'nın söylediği, bir kız çocuğu okuduğunda hem onun hem bizim dünyamızın değiştiği. Nitekim biz de günümüzü ondan ilham alarak adlandırdık. Malala'nın hikayesi çok çarpıcı, biz bunu kız çocuklarıyla da paylaştık. 12 Temmuz 97'de doğuyor, babası bir eğitim aşığı, bir aktivist. Çok uzun yıllar öğretmenlik yapmış birisi. Yaşadığı bölge turistik bölgeyken, 2007'de Taliban tarafından işgal ediliyor. Taliban müziği yasaklamak, televizyonu yasaklamak derken 400 okulun kapanmasına varacak silahlı saldırılarla da yok edilmesine varan bir eğitim düşmanlığı, özellikle de kız çocuklarının eğitimini yasaklamak gibi bir etki getiriyor Malala'nın hayatına. Malala o zamana kadar babasının

yönettiği okulda okumaktan çok mutlu olan, küçük dertleri olan, kitap okumayı çok seven neşeli bir çocukken böyle bir şeyle karşılaşır ve blog yazmaya başlar. O sırada 11 yaşında. Bu bloğu BBC yayımlıyor, bütün dünyaya kendi ağzından aktarıyor. 2009'da Pakistan ordusu Taliban'a "yeter" diyor ve Taliban'ı dışarı çıkarmaya çalışıyor. Malala kendini birden yerinden edilmiş kişi olarak buluyor. 2011'de Taliban'ın gücünün yavaşlamasını takiben geri dönüyorlar. Okul açılıyor, görece mutlu ama orada durmuyor.

Kız çocuklarının okuması için kampanya başlatıyor ve aynı yıl Pakistan'ın ilk ulusal genç barış ödülünü alıyor. 9 Ekim 2012 meşhur bir gün, 15 yaşında okuldan dönüyor. Okul otobüsünde yanında iki arkadaşı var, içeri maskeleriyle iki adam giriyor. "Malala kim?" diyor ve bir şekilde anlıyor Malala'nın kim olduğunu, öldürme amaçlı saldırıda bulunuyor ve yanındaki iki arkadaşı da maalesef bu saldırıda yaralanıyorlar. Ölmüyor ama Pakistan'da onu hayata döndüremiyorlar, İngiltere'ye ulaştırılıyor. Orada çok uzun süren bir tedavi süreci, çünkü başından önemli yaralar alıyor, Mart 2013'de İngiltere'de çok sevdiği okula başlıyor. 12 Temmuz 2013, doğum gününde BM'de meşhur konuşması var. BM o günü, Malala Günü olarak ilan ediyor. 2013'te babasıyla beraber Malala Fund'u kuruyor, tüm kızların eğitime erişimini sağlamak amacıyla. 2014'te Nobel Barış Ödülü alıyor, ki kendisi şu ana kadar bu ödülü almış en genç insan. 2015'te Suriye'de bir ortaokul açıyor.

2016 ve 2017'de Güney Amerika'yı da içeren, Irak bölgesini de içeren kız gücü turu yapıyor. Biz de eğitim şampiyonları ağına dahiliz Mavi Kalem olarak. Nijerya, Pakistan, Afganistan, Suriye bölgesinde de şu an Türkiye ve Lübnan var. Yakında farklı ülkelerde de şampiyonlar olacak. Bu ülkelerde de daha fazla şampiyon olacak.

Lübnanlı şampiyon Nayla Fahed Dünya Kız Çocuğu Günü'nde de İstanbul'a geldi. Kendisi 25 yıllık bir eğitmen. Çevrimdışı ve çevrimiçi kullanılabilen, örgün eğitimi takviye edebilecek, şu anda Lübnan Eğitim Bakanlığı tarafından uygunluk sertifikası verilmesi beklenen bir müfredatı içeren bir cihaz geliştirdi. Biraz onu Türkçe deneyeceğiz, Arapça ve İngilizcesi var şu an. Onun kuruluşunun adı Lebanese Alternative Learning (Lübnan Alternatif Öğrenme Derneği). Diğer Lübnan Eğitim Şampiyonu Fadi Halisso, Türkiye ve Lübnan'da çalışan, Basmeh and Zeitooneh (Gülümseme ve Zeytin) adında bir kuruluşun kurucusu. Onlar da Gaziantep'te çalışıyorlar, bir de Lübnan'da, ayrıca Suriye içinde de eğitimle ilgili çalışmaları devam ediyor. Biz 2017 yılında tüm bu dünya şampiyonları, bu ağdaki insanlar olarak neler yapmış olduk? 2010 çocuğa eğitim programlarımızla ulaştığımızı tahmin ediyoruz. Önümüzdeki 3 sene içindeki hedeflerimizde, Hindistan da dahil edilerek, bölgeleri ve kapsama alanını artırarak, 4,5 milyon çocuğa savunuculuk ve 70 bin çocuğa da eğitim programlarıyla ulaşmayı düşünüyoruz.

Ben vekaleten şampiyon olarak, Nisan'da Amman'a gittim. Orada bir Eğitim Destekçileri Yıllık Konferansı'na katıldım ve orada Türkiye'deki Suriyeli çocukların eğitime adaptasyonu, formal olmayan, alternatif eğitimler ve durumla ilgili konuşmalar yaptım. Oradan aldığımız sonuca, geri bildirimlere göre de bölge şampiyonları olarak bizim yaptığımız konuşmalar, sahadan bir şeyleri aktarmamız gerçekten zihin açıcı olmuş. Daha sonra Dünya Buluşması'na gittim, Oxford'da. Bu arada Malala bu sene üniversite öğrencisi oldu, Oxford'da siyaset, ekonomi ve felsefe okuyor. Bu birçok İngiltere başbakanının da aynı okulda okuduğu aynı bölüm imiş. Zaten "ben Pakistan'ın başbakanı olmak istiyorum" diyordu. Orada durur mu bilmiyoruz ama okuduğu okulda buluştuk. Bu buluşmaya tüm dünya şampiyonları katılmadı, Afganistan şampiyonları vize alamadıkları için katılmadı mesela.

Katılabilen tüm dünya eğitim şampiyonları, Malala ve babası Ziauddin ile birlikte görüldüğümüz fotoğrafta yanımda gördüğünüz hanımefendi Nijeryalı Eğitim Şampiyonu, Habiba Muhammed. Kendisi kız çocuklarına güvenli ve ücretsiz ikinci eğitim için çalışıyor Nijerya'da. Onun için her rengin bir anlamı var; sarı, yeşil ve kırmızı. Kırmızı onun savunuculuk rengiymiş, bu fotoğrafta da kırmızı kıyafetiyle.

Malala da böyle yaşıyor. Malala inançlı bir genç kadın, Müslüman ve kızların eğitimini savunmanın bununla ilgili bir zıtlık oluşturmadığını düşünüyor. Bence bu anlamda çok önemli bir figür, çünkü çoğu yerde Taliban'ın ya da benzerlerinin oluşturmaya çalıştığı etki gibi sanki İslami yaşam gelirse kızların eğitiminin oradan dışarı çıkması gerekiyor gibi bir algıya karşı Malala bizzat yaşantısıyla iyi bir örnek teşkil ediyor.

Oxford'da UKFIET Uluslararası Eğitim ve Kalkınma Konferansı'na katıldık, dünyanın her yerinden insanlar gelip nerede ne yaptıklarını ve anlatıyorlar. Biz de bütün şampiyonlar olarak orada bulduk ve Gulmakai Eğitim Networkünde yaptıklarımızı anlattık. Malala Fund'un kurduğu bu ağda biz hangi çalışmaları yapıyoruz, amacımız ne, ne yapmaya çalışıyoruz? Burada da güzel etkiler aldığımızı, güzel bildirimler aldığımızı söyleyebilirim. Ayrıca hazır buluşmuşken; "bölgemizde ne yapabiliriz, dünyada ne yapabiliriz, kız çocuğu eğitimi ve eğitime erişimi artırmak için birlikte nasıl işbirliği yapabiliriz, savunuculuk becerimizi ve hitabetimizi nasıl arttırırız?" kapasite geliştirme çalışması yaptık. Bir araya geldik ve kaynaştık. Ben Suriyeli bölge şampiyonlarıyla daha önce bir araya gelmiştim, dünya şampiyonlarıyla ilk kez bir araya gelmiş oldum. Her biri buldukları bölgede kızların eğitimi için çok önemli ve olumlu değişimlere yola açan çalışmalar yapıyorlar. Özellikle Nijerya şampiyonlarının yaptıkları çalışmaların da sonucunda 12 yıllık kesintisiz eğitim artık zorunlu hale geldi.

Teşekkürler. Sorunuz var mı bu arada?

- Sarı rengin anlamı nedir?

- Bence Malala'nın rengi, yani cesaretin.

3. Oturum:

Suriyeli kız çocuklarının eğitime kazandırılması ve savunuculuk projesi çıktıları

Meltem Arioğlu, Mavi Kalem

Suriyeli kız çocuklarının eğitime kazandırılması ve savunuculuk projesi kalitatif veriler

Bersu Demetgül, Mavi Kalem

Meltem Arioğlu:

Hoş geldiniz yemekten, sabah oturumunda İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve Aile Sosyal Politikalar Müdürlüğü'nün sunumları oldu. Salonda kimler var, onları tanıdık. Ardından Mavi Kalem'in bugüne kadar yaptığı çalışmalarını sunduk. Sonra da Malala Fund ile ilgili, Malala Fund kimdir ve neler yapar, bizim yollarımız nasıl kesişti biraz onları paylaştık. Şimdi yavaş yavaş atölye çalışması öncesi, biz aslında bir yıldır Suriyeli kız çocuklarının eğitime kazandırılması ve savunuculuk projesine nasıl başladık, neler yapmaya çalıştık ve bu bir yıldır yürüttüğümüz saha çalışmalarından elde ettiğimiz veriler nedir; bunları sizinle paylaşmak istiyoruz. Bunları paylaşıp birbirimizden öğrenme pratiğini pekiştirmek açısından sizlerle birlikte tartışmaya açmak istiyoruz. İlk başta sayısal verileri sunacağım, sonrasında Bersu - saha süpervizörümüz - kız çocuklarıyla yapılan etkinliklerde, ailelerle yapılan odak

grup çalışmalarında, kız çocuklarıyla yapılan grup çalışmalarında çıkan daha niteliksel verileri aktaracak sizlere. Hem sayısal hem de niteliksel verilerle ilgili bir resim çizmek istiyoruz.

Biliyorsunuz, bu savunuculuk ayağında ilk toplantımızı 14 Haziran'da yine sizlerle yapmıştık. Suriyeli kız çocuklarının okullaşmasını desteklemek adlı bir toplantıydı bu da. O toplantıyı yuvarlak masa formatında yapmıştık, her bir kurumdan sizlerin katılımıyla, her bir kurumun kız çocuklarının okullaşması anlamında neler yaptığını, var olan durumu, bu konunun önündeki engelleri ve çözüm önerilerini konuşmuştuk. Tabii ilk toplantı biraz daha yeni yeni bir araya geldiğimiz ve kız çocuğu meselesine gelene kadar genel olarak Suriyeli çocukların okullaşması önündeki engelleri ve bu alandaki çözüm önerilerini genel olarak konuştuğumuz bir toplantı oldu.

Bu toplantıda biraz daha, konsept notunda da görmüşsünüzdür, kız çocuklarına özgü riskleri konuşmak istiyoruz. Tabii ki burada durum şu değil; kız çocukları risklerle karşılaşiyor ama erkek çocukları karşılaşmıyor diye bir şey yok. Çocuk işçiliği gibi alanlarda hem kız çocukları hem erkek çocuklarını, eğitime erişim alanında bütün Suriyeli çocukları etkileyen problemler var. Kız çocukları cinsiyetleri dolayısıyla daha katmanlı problemlerle karşılaştığı için daha özel bir izleme ve ilgi gerektiren bir grup olarak karşımıza çıkıyor zaman zaman. Bu açıdan, o risklere göre, bu riskleri nasıl ele alacağımıza dair özel çalışmalar yapmak gerektiği için aslında şu an kız çocuğuna biraz daha odaklanmak istiyoruz. İlk toplantıya 24 kurumdan toplam 33 temsilci katılmıştı. Bu toplantının şöyle bir faydası olmuştu, önemli çıktılardan biri; Sivil toplum - İl Milli Eğitim işbirliğinin gelişmesi anlamında, kapıların açılması anlamında önemli bir adım olduğunu düşünüyoruz. Okullaşma ile ilgili önemli sorun tespitleri oldu, çözüm önerileri oldu. Daha sonrasında yayınladığımız raporla bunları ilgili kurumlarla da paylaştık. Şimdi de; üzerinden 6 ay geçtikten sonra nereye geldik, daha net, somut verilerle sahadan aldığımız verilere dayanarak elimizde ne var ve bundan sonrası için yol haritası nasıl olacak, bunu sizlerle belirlemek için bugün buradayız.

Üzerinden geçeceğimiz veriler genel olarak şöyle: ulaştığımız kız çocuğu sayıları, Türkiye'ye gelme tarihleri, ulaştığımız hanelerin büyüklüğü, okula kayıtlı olan ve olmayan çocuk sayıları, eğitimde aksayan süre - grafiklerde de göreceksiniz, çok ciddi 2-3 yıl gibi eğitimde aksayan süreler var - çocukların okulda yaşadığı zorluklar, dil ve derslerde zorlanmanın yanı sıra dışlanma gibi, onun dışında okula kayıt olmama nedenleri - özellikle kız çocukları özelinde, çalışan kız çocuklarının sayısı ve eğitime dair bazı önemli rakamlar.

Kısaca özetlemek gerekirse, biz bu projeye Ocak ayında başladık ve Fener-Balat bölgesindeki Suriyeli kız çocuklarına ulaşmayı hedefledik. Özel olarak 10-14 yaş grubu kız çocuklarına ulaşmayı hedefledik. 13-14 gibi yaşlara gelindiğinde okullaşma oranında çok ciddi bir düşüş olduğunu görüyoruz. Evliliğe yönlendirilme gibi bir durumları olduğu için, birden bire kesilmiş gibi okullaşma oranında çok ciddi bir düşüş olduğunu görüyoruz. Projemizin temel amaçlarından biri, bu yaş grubundaki ve bu bölgedeki Suriyeli kız çocuklarının okullaşma oranını artırmaktı.

Dolayısıyla burada İl Milli Eğitim ile yakın temas içerisinde çalıştık. Kız çocuklarının yaşadıkları sorunları belirlemek ve bu sorunların çözülmesi konusunda onlara rehberlik desteği sağlamak; süreç içerisinde, bu destekleri sağlayarak da eğitim hayatlarının sürdürülebilir olması konusunda destek vermektir amaç. O kız çocuğu belki bu dönem okula kaydoluyor ama bir dönem sonra, bir yıl sonra, iki yıl sonra yaşı ilerledikçe ve farklı risklerle karşılaştıkça okul dışına tekrar itildiğini görebiliyorsunuz. Kız çocuğu özelinde, vaka vaka izlenmesi gereken durumlar olduğunu düşünüyoruz.

Bu projenin iki önemli ayağı var tabii ki, biri eğitime kazandırma ayağı diğeri de savunuculuk ayağı. Eğitime kazandırma ayağında yürüttüğümüz bir saha çalışması var Balat bölgesinde. Şu ana kadar iki tur şeklinde yaptık saha çalışmasını. Birinci ve ikinci saha çalışmasından elde ettiğimiz verileri de karşılaştırmalı olarak sunmak istiyorum ki aradaki gelişmeyi görebilelim. İkinci saha çalışmasını bu yıl Eylül ayından sonra yürüttüğümüz için okullaşma oranının arttığını rakamlarla görebiliyoruz. Ev ziyaretleri yaptık, anket uyguladık ve verdikleri cevaplara göre kız çocuklarının okula gitmemesinin kök nedenlerini belirlemeye çalıştık. Okula gidenler için de okulda ne gibi zorluklarla karşılaşıyorlar, ayaklarına takılan engeller ne ya da okula kayıta ne gibi problemlerle karşılaşıyorlar, bunları araştırdık. Şu ana kadar 3 tane odak grup görüşmesi yaptık, özellikle kız çocuklarının anneleriyle. Anneler eğitimle daha çok ilgileniyorlar ama şunu da belirtmem lazım, babaları da bir şekilde dahil etmemiz gerektiğini en son yaptığımız odak grup çalışmasında anladık. İlk iki odak grup çalışmasını çocuğa okula gitmeyen annelerle yapmıştık, üçüncü odak grup çalışmasını da çocuğu okula giden annelerle yaptık. Önemli verilerden biri, babanın kız çocuğunun okula gidip gitmemesiyle ilgili çok belirleyici olduğuydu. Uzun vadede, kesinlikle babalarla ilgili de bir şeyler yapmak istiyoruz. Kız çocuğu okula gitmeyen bir babayı çağırıp kız çocuklarıyla ilgili bir odak grup görüşmesi yapacağız dediğinizde babayı buraya yönlendirmek çok zor. Daha yumuşak bir iletişim geliştirip sohbet toplantısı şeklinde yaptıktan sonra onlarda bir değişim yaratabilmek belki daha kolay olacaktır.

Savunuculuk kısmında da, hem sizlerle yaptığımız toplantılar hem çeşitli uluslararası kuruluşlarla ve bu alandaki sivil toplum kuruluşlarıyla yaptığımız görüşmeler; eğitim forumu gibi İstanbul'da Suriyeli çocukların eğitimi alanında çalışma yapan STK'ların bir araya geldiği mecraları, sosyal medyayı aktif şekilde kullanarak ve yayınladığımız proje bültenleriyle bir şekilde resmi kurumlara, STK'lara, uluslararası kuruluşlara ve akademiye ulaşmaya çalıştık.

Çalışma sonuçlarına gelecek olursak, paylaşacağım bütün veriler 10-14 yaş arası Suriyeli kız çocuklarına ait, 182 kız çocuğunun verisine göre hesaplandı. Yaş dağılımı: %15'i 14 yaşında, %30 kadarı 13 yaşında, %20 kadarı 12 yaşında, %16 kadarı 11 yaşında ve %20 kadarı da 10 yaşında olarak sıralanıyor. Türkiye'ye geliş tarihlerine baktığımız zamanda, özellikle 2013 ve 2014'te %60'a yakın ailenin Türkiye'ye geldiğini görüyoruz. Önce Gaziantep ve Antakya gibi şehirlere gelip sonrasında İstanbul'a gelmişler. 2015 ve sonrasında da çok ciddi bir azalma var. Hane büyüklüğüne baktığımızda, çok büyük bir kısmı - %40 gibi bir rakam - 5-7 kişilik hanelerden oluşuyor. %30 gibi bir rakam 8-10 kişilik hanelerden, %10'luk bir kısım 10 kişiden büyük haneler. Türkiye ortalamasına baktığımız zaman 5-7 kişilik hanelerin ortalama olduğunu görüyoruz.

Yaşa göre okula kayıt oranlarına baktığımızda, bunlar birinci saha çalışması sonucunda elde ettiğimiz veriler, 10 yaşındaki kız çocukları %70 oranında kayıtlı. 11 yaşta bir düşüş olduğunu görüyoruz, %60'ın altına düşüyor. 12-13 grubunda tekrar yükselirken, 14'te tekrar düşüyor. 4+4+4 sistemi olduğu için, ortaokula geçiş yaşı olan 11'de düşüş gerçekleşiyor. 14'te yine %55'den %35'e ciddi bir düşüş var.

Bu da ikinci saha çalışması, karşılaştırmalı olarak görüyoruz; 10 yaşta %70'den %90'a çıkmış kayıt oranı. 11 yaşta ufak bir artış var, 12 yaşa baktığımızda %70'ten %80'e çıkmış, 13 yaşta %55'ten %70'lere çıkmış. 14 yaşta da ufak bir artış söz konusu.

Eğitimde aksayan süre yine önemli verilerden biri. Toplamda baktığımızda, şu anda okula giden çocuklar arasında yarısından fazlasının eğitiminde aksayan bir zamanı olmuş. 37 çocuğun 3 yıldan fazla eğitimde aksayan bir süresi var. 3 yıldan fazla aksama olduğunda o çocuğun okula dönüşü zaten

çok büyük sekteye uğruyor ya da büyük ihtimalle dönemiyor. Kız çocuğu için bu daha da büyük bir risk.

Okulda yaşanan zorluklar, yine ilk saha çalışmasının verisi. İlk saha çalışmamızda %60'a yakın dilde zorluk yaşandığı söylenmiş. %35 derslerde zorluk yaşandığını söylüyor. %13 dışlanma ve %5 alay edilme ile ilgili rakamlar mevcut. Çocukların aileleri, anneleri okulda dışlanma ve alay edilme gibi durumlarla karşılaştığını belirtmişler.

İkinciye baktığımız zaman bu rakamlarda azalma görüyoruz. Alay edilme yok, dışlanma da %13'ten %9'a düşüyor. Dilde zorluk %60'lardan %70'e gelmiş. Daha pratik sorunlara doğru bir kayma var, artık biraz daha ortama adapte olunmuş.

Gidilen kurslara baktık, çok ciddi bir oranda Kuran kursuna gidildiğini gördük. Kuran kursuna gidenlerin okula gidip gitmediğine baktık, Kuran kursuna bir eğitim alternatifi olarak okulun yerine mi gidiliyor diye. Kuran kursuna giden çocuklar arasında, her dört çocuktan biri okula gitmiyor.

Çocuk işçiliğiyle ilgili baktık, tabii burada kız çocukları çalışmamızdan dolayı biraz geniş baktık. Hem çocuk dışarıda çalışıyor mu diye baktık, çocukların %7'si dışarıda çalışıyor. Evde bakım işlerinden sorumlu olanlar, her iki kız çocuğundan birisi. Kardeşine ya da bir yaşlıya bakıyor. Çok ciddi bir mesaiden bahsediyoruz. Bu aslında çocuk işçiliği. Ev içerisindeki ciddi emeklerini görmüyoruz ve bu emek yüzünden de aslında okul derslerinden geri kalıyorlar, ödevlerini yapamayıp okuldan soğuyorlar. Bu konuyu hepimizin düşünmesi gerekiyor sanırım.

Eğitimle ilgili yine önemli rakamlar var. Okula giden çocukların %6'sı okula düzenli gitmiyor. Okula giden çocukların %40'a yakını okulda sorun yaşıyor. %20'ye yakını hiç Türkçe bilmiyor. Üçte biri de çok az Türkçe biliyor.

-Neredeyse yarısı okulda sadece vakit geçiriyor.

Evet, neredeyse yarısı. Zaten GEM'de yaptığımız çalışmadaki öğretmenler de söylediler. "Çocuklar okula oyun oynamak için geliyor. Evde çok ciddi baskı ortamında olan çocuklar var, burada oyun oynayıp gidiyor" diyen öğretmenler vardı.

Kız çocuklarının okula gitmeme nedenleri, çok önemli verilerden bir tanesi, %20 gibi bir kısım Suriye okuluna kayıtlı Arapça eğitim tercih ediyor. Suriye okullarının kapatıldığını, İstanbul'da ciddi bir operasyon yürütüldüğünü biliyoruz. Bu ilk saha çalışma verisi bu arada, bunun üzerinden bir kaç ay geçti. İlk saha çalışmamız okul açılmadan önce bitmişti.

Yine önemli bir kısmını aile göndermek istemiyor. Bunun altında çeşitli şeyler olabilir. Evde bakım yükü olduğu için göndermek istemiyor olabilir, evlendirmeyi düşündüğü için olabilir. Daha aşağılarda evlenmesi gerekiyor diye gördüğümüz %2'lik kısım, o %2 ile sınırlı değil aslında. %11'i de kattığımızda, yaklaşık %15 civarında kız çocuğunun kendi cinsiyetine dayalı ayrımcılık sebebiyle eğitimden mahrum kaldığını görebiliyoruz. %20 gibi bir kısım maddi zorluklar nedeniyle gidemiyor.

Bu da ikinci saha çalışmasından aldığımız veriler; bunlar daha yeni veriler. İkinci saha çalışması Kasım sonu itibarıyla bitti. %20 okula gitmek istemiyor demiş aile, %20'ye yakın bir kısmı evde bakım işlerini üstlendiği için demiş. %15'lik bir kısım da çalıştığı için gitmiyor demiş. Onun dışında, kayıt problemi,

bilgi eksikliği, artık 14 yaşına geldi, büyüdü gitmesi gerekmiyor gibi düşünülüyor. Sonuncusu da çocuk evliliğini doğrudan çağrıştıran bir neden.

Mavi Kalem olarak 10-14 yaş arasında 25 kız çocuğunu okula yönlendirmişiz ve süreçlerini takip etmişiz. Bunların 2 tanesinin kaydında başarılı olamamışız ama 23 kız çocuğunun geçen sene 2. dönemden bu sene ilk döneme göre okula kaydını gerçekleştirmişiz.

Şu anda paylaşacaklarım bu kadar, Bersu daha odak grup görüşmelerinden ve kız çocuklarıyla yaptığımız aktivitelerden aldığımız kalitatif verileri paylaşacak. Son slayttaki ekip saha çalışanlarımızdı, Yonca sahada eğlenceli fotoğraflar çekip gönderiyor bize. Şu an arkada kendisi.

Bersu Demetgül:

Meltem'in de bahsettiği gibi, ben saha süpervizörüyüm. Meltem zaten sayısal verileri çok detaylı bir şekilde sundu, ben daha çok sayıyla ölçemediğimiz ama bize ciddi anlamda yararlanıcılarımızla ilgili bilgi sağlayan bir takım etkinliklerden ve toplantılarımızdan bahsedeceğim.

Hedef kitlemiz, Fatih bölgesindeki 5 mahallede yaşayan 10-14 yaş arası Suriyeli kız çocukları. Bu kız çocuklarıyla ve anneleriyle birlikte 3 odak grup toplantısı gerçekleştirdik. Bunun dışında kız çocuklarıyla T grup toplantısı ve sohbet toplantıları yaptık. Malala için kızların kendi mesajlarını da içine yazabilecekleri bir kartpostal hazırlama atölyesi yaptık.

Odak grup toplantılarımızın amacı, 10-14 yaş arası Suriyeli kız çocuklarının anneleriyle görüşerek kız çocuklarının eğitim almaları önündeki engelleri ve okula giden kızlar için okula kayıt süreçleri ve eğitimleri önündeki engeller ya da bu süreçte yaşadıkları kolaylıkları tespit etmektir. Toplam 17 yararlanıcıyla görüştük. Katılımcıların 10 tanesi ilkokul mezunu ve okuma yazma bilmekte, 3 tanesi okula gitmemiş fakat okuma yazma bilmekte, 4 tanesi ise hiç okula gitmemiş ve okuma yazma bilmemekte olan kadınlar. Katılımcıların eşleriyle ilkokul, ortaokul veya lise mezunu olup okuma yazma bilen gruptalardı. 2 ila 5 yıldır Türkiye'de olduklarını belirttiler.

Okula gitmeyen kız çocuklarının eğitimleri önündeki engelleri 3 ana başlık altında topladık. Maddi zorluklar ilk engel olarak karşımıza çıktı. Maddi imkanların kısıtlı olması bir bakıma çocuklarını iş gücü olarak görmelerine sebep olduğundan, dolaylı olarak çocuk işçiliği riskini artırıyordu. Okula devam eden kız çocukları için de aslında maddi sorunlar ön planda. Kırtasiye, okul malzemesi, üniforma ve ulaşım masraflarından dolayı eğitim sekteye uğrayabiliyor ya da çok zor devam edebiliyor. Toplantıya katılan annelerin hepsi, gerekli maddi desteği gördüklerinde bütün çocuklarını (erkek çocuklarını da) okula göndermek isteyeceklerini belirttiler.

Eğitimin önündeki bir diğer engel güvenlik kaygısı. Özellikle kız çocukların annelerinde sıkça duyduğumuz bir kaygıydı. Kızlarının başlarına bir şey gelebileceğini, Suriyeli olmayan kişiler tarafından kötü muameleye maruz kalabileceklerini düşünüyorlardı. Suriyeli kızların kaçırıldığı haberlerinden etkilendiklerini söylediler. Okul uzaksa evlerine, hiç göndermemeyi tercih ettikleri ortaya çıktı.

Bir diğer engel olarak çocuk evliliği başlığını koyduk. Okula devam eden kız çocukları belli bir yaşa geldiklerinde, okuldan alınıp evliliğe hazırlanıyor. Kız çocukları ne kadar uzun süre okulda kalırlarsa evlilik o kadar erteleniyor. Evlilik yoluna girmiş bir kız çocuğunun okula dönme ihtimali zaten hiç kalmıyor.

Sorunların en başında dil bariyeri geliyor. Okula giden kız çocukları bir şekilde Türkçe konuşabilen, kendilerini ifade edebilen, günlük hayatlarını idame ettirebilecek kadar Türkçe bilen kız çocukları. Tabii ki iş eğitime geldiği zaman, bu açıdan çok büyük sıkıntı yaşadıklarını anlıyoruz. Dil bariyeri aynı zamanda, kayıt sırasında, annelerin de önüne çıkan bir engel. Çoğu okulda Arapça bilen kişiler olmuyor, kayıt sırasında sıkıntılar yaşıyorlar. Bu süreçte bizi arayarak bizden destek alan annelerimiz de oldu. Biz elimizden geldiğince yardımcı olmaya çalışsak da bu süreçten yılıp kayıttan vazgeçen anneler de olabiliyor.

Bir diğeri ise babanın eğitimdeki söz hakkı. Aslında bundan Meltem bahsetti, yapılan toplantılarda annelerin hepsi kız çocuklarının eğitime devam etmesini istediklerini belirttiler. En büyük beklentileri Türkçe okuma yazma öğrenmeleri, bir meslek sahibi olmaları ve kendi yaşadıkları zorlukları yaşamamaları şeklindeydi. Konu bir yerde dönüp dolaşıp babaların bu konuda en son söz hakkına sahip olduğu noktasına geldi. İleride mutlaka babaları da işin içine katarak çalışmalar yürütmemiz gerektiğini anlıyoruz.

Annelerin söylediği bir başka konu da, Arapça bilen öğretmen sayısının az olması. Bunlar daha yüksek sınıflarda, büyük yaşlarda oluyor aslında. Orada artık GEM'deki gibi Suriyeli öğretmenler olmuyor, Türkiyeli öğretmenlerle ders yapmaya başlıyorlar ve anlaşmada zorluk yaşıyorlar. Çocuklar dersleri anlayamadıkları için okula gitmede isteksiz olduklarını söyledi bize anneler.

Kız çocuklarıyla birlikte bir T grup toplantısı yaptık. Amacımız, kız çocuklarının okulda karşılaştıkları sorunları tespit etmektir. Aynı zamanda bu sorunlarla nasıl başa çıktıklarını öğrenmek istedik. Kız çocukları kendi yaşlılarıyla bir arada olurlarsa ve birbirlerinin karşılaştıkları sorunları duyarlarsa, yalnız olmadıkları hissine sahip olacaktı. Bu da onların özgüvenleri ve kişisel gelişimleri açısından önemliydi. Bu toplantıyı okula giden 5 kız çocuğuyla gerçekleştirdik. Toplantı sonucunda bu kız çocuklarının okulda iyi bir sosyal çevreye sahip olduklarını gördük. Yine burada dil bariyeri önümüze çıktı. İmam Hatip okullarına giden kızlar da vardı toplantıda, onlar dil bariyerini bu kadar net hissetmediklerini söylediler. Dil bariyerini aşmak için ne yaptıkları sorulduğunda, genelde öğretmenlerden yardım istemedi zorluk yaşadıklarını söylediler. Bunun sebebinin bazı öğretmenlerin sert mizaca sahip olması ve bazı öğretmenlerin de ilgisiz olması olduğunu öğrendik. Daha iyi Türkçe bilen bir arkadaşına sorarak destek alıyorlar böyle durumlarda.

Bir diğeri ise, okuldaki diğeri öğrencilerin tutumu. Tam olarak akran zorbalığı şeklinde ifade etmediler, özellikle dönem başında diğeri öğrencilerin gelip sürekli "Neden Türkiye'ye geldiniz?", "Ne zaman döneceksiniz?" , "Neden ülkenizi terk ettiniz?" gibi cevabını bildikleri soruları kızlara tekrar tekrar yönelttiklerini öğrendik. "Savaş yüzünden geldik, ne zaman döneceğimizi bilmiyoruz" diyoruz "hala sormaya devam ediyorlar" şeklinde şikayetlerini dile getirdiler. Bu noktada kız çocukları, büyük ölçüde annelerinin desteğini almışlar. Bizim açımızdan olumlu bir durum. Derslerin zorluğundan biraz şikayetçiler, aslında bu dil bariyeriyle ilişkili bir durum.

Bu toplantıya katılan kızlar, daha önce Suriye'de okula gitmiş kız çocuklarıydı ve Türkiye ile Suriye arasındaki eğitim sistemini değerlendirmelerini istedik. Türkiye'deki eğitim sistemini daha düzenli buluyorlar. Öğretmenlerin daha disiplinli olduğunu söylüyorlar ve derslerin daha zor olduğunu belirtiyorlar. Suriye'de öğretmenlerin öğrencileri fiziksel cezalandırmaları yaygınken Türkiye'de dayanın bir ceza yöntemi olarak kullanılmamasını olumlu bulduklarını söylediler. Genelde Türkiye'de öğretmenler ceza olarak daha fazla ödev veriyorlarmış. Türkiye'deki eğitim sisteminin olumlu

yanlarını okulların düzenli olması ve herkesin belli bir düzen ile kurallar içerisinde eğitim alması olarak değerlendirdiler. Suriye'de okula gidiş saatlerinden üniformalara kadar belli bir düzen yokmuş.

Kız çocuklarıyla gerçekleştirdiğimiz bir diğer etkinlik ise, sohbet toplantılarıydı. Buradaki amacımız da kız çocuklarının yaşadıkları çevreyle ilgili memnun oldukları ve olmadıkları konuları öğrenmek ve bu konuları iyileştirmede onlara nasıl destek olabiliriz kısmını açığa çıkarmaktı. Aynı zamanda ilgi alanlarını da öğrenmek istedik. Aramızda güven bağının oluşmasını amaçladık. Bu toplantıları okula giden 15 kız çocuğuyla gerçekleştirdik. Buradan öğrendiğimiz ise, kız çocuklarının genelde mahallelerinde katılabilecekleri etkinliklerin olmamasıydı. İstanbul'u seviyorlar ama kendilerine yönelik, aktif olarak yer alabilecekleri bir aktivite olmadığından bahsettiler. Olan aktivitelerin Kuran kursu gibi yine kendilerine dersi anımsatan, çok da eğlenceli olmayan aktiviteler olduğunu söylediler. Spor yapabilecekleri ya da bir enstrüman çalmayı öğrenebilecekleri etkinlikler olursa severek gideceklerinden bahsettiler. Müzik dinlemek, oyun oynamak, gezmek, masal dinlemek, kitap okumak ve arkadaşlarıyla vakit geçirmek hoşlandıkları şeyler. Bir de mahallelerini güvenli bulmadıklarını söylediler. Bu yüzden kız çocuklarının okul dışında sosyal hayata fazla girmediklerini anlamış oluyoruz. Sadece okulda teneffüslerde arkadaşlarıyla vakit geçirdiklerini belirttiler.

Son olarak bahsedeceğim etkinliğimiz de Malala için kartpostal hazırlama atölyesi. Buradaki amacımız Malala'nın eğitim hakkındaki düşüncelerini ve okula gidebilmek için verdiği mücadeleyi kız çocuklarına aktarmaktı. Kız çocuklarının kendi kişisel hayatlarıyla Malala'nın hikayesi arasındaki benzerlikleri fark etmelerini sağlamaktı. Yani kız çocuklarını eğitim alma ve okula devam etme konusunda teşvik etmekte.

Bu atölyenin hazırlık aşaması bizim açımızdan çok keyifli geçti. Proje ekibi olarak öncelikle "Benim Adım Malala" belgeselini hep birlikte izledik. Malala'nın hikayesini tartıştık, eğitimle ilgili söylediği sözleri tartıştık. Belgeselin senaryosuna göre, biraz da şiddet içeren kısımları yumuşatarak kız çocuklarının anlayabileceği şekilde bu hikayeyi öyküleştirdik. Ekibimizde Suriyeli bir arkadaşımız var, kendisi Malala'yı gibi hikayeyi kız çocuklarına aktardı. Kızlara çeşitli malzemeler vererek onlardan Malala için bir kartpostal hazırlamalarını ve içlerine de ona iletmek istedikleri mesajları yazmalarını istedik. Atölye oldukça keyifli geçti. Hikayeyi dinlerken kız çocukları çok ilgi gösterdiler. Özellikle Malala'yı görmek istediler, resmini gösterdik. Başka bir ülkeye gidip orada okula gitmesini çok ilginç buldular. Sonuçta şunu gördük aslında, Malala'nın hikayesi ve kız çocuklarının hikayesi arasında oldukça benzerlikler var. Hepsi farklı bir ülkede yaşamlarını sürdürmeye çalışıyorlar, hepsinin eğitimleri bir şekilde kesintiye uğramış. Malala'nın kendi eğitimine devam etmek için vermiş olduğu mücadelenin kızlar açısından bir motivasyon kaynağı olmasını amaçladık.

Ayrıca Malala'nın internet sitesinden de ona bir kartpostal yazma imkanımız vardı. Burada 11 yaşında bir yararlanıcımızın yazdığı bir mesaj var Malala'ya, Türkçesini size okumak istiyorum:

"Bana göre kızlar tabii ki okula gitmeli. Eğer gitmezlerse hiçbir şey öğrenemezler. Hayatta bir şeyler öğrenmek gerekiyor. Kızlar okula giderse hayatlarında her şey değişir. Okuma yazma bilirler ve her kitabı, ince ya da kalın, okuyabilirler. Ben okuma yazma öğrenmek ve yeni arkadaşlar edinmek için okula gitmek istiyorum. Büyüyünce öğretmen olmak istiyorum."

Biz bu mesajı Malala'ya yolladık ve Malala'dan ve babasından cevap geldi.

Burada Malala'nın babası da 18 senelik bir öğretmen olduğunu ve öğretmen olmak istediğini söylemesine çok sevdiğini söylüyor. Çocuklara eğitim vermek ve onlardan bir şeyler öğrenmenin dünyadaki en güzel, en değerli meslek olduğundan bahsediyor ve bu yolunda bol şans diliyor.

Benim aktaracaklarım bu kadar, sorularınız varsa alabilirim.

Soru ve katkılar:

- İki şey dikkatimi çekti. Ellerinize sağlık, çok güzel bir çalışma olmuş. Dil problemi zaten hepimizin bildiği bir problem.

Özellikle annelerden, “biz dil bilmediğimiz için yardım edemiyoruz. Bu yüzden bizim için de dil problem. Dolayısıyla bizim de bir dil eğitimine ihtiyacımız var” gibi bir yorum geldi mi onu merak ediyorum. Bir de aslında odaklandığınız yaş grubu, Suriye eğitim sisteminde karma sınıftan ayrı sınıflara ayrılan bir yaş grubu. Bu konuyla ilgili bir yorum geldi mi? Türk okullarında biliyorsunuz ki karma sınıflarımız mevcut, İmam Hatip olmadığı sürece. Bu konuyla da ilgili bir şey göremedim, yorumlar içerisinde var mıdır? Onu merak ediyorum.

- Bersu Demetgül: Sadece odak grup toplantısına gelen kadınlar değil genelde bize farklı konularda başvuran kadınlardan da çoğu zaman Türkçe öğrenmek istediklerini duyuyoruz. Odak grup toplantılarında bunu hep dile getirdiler, bizim için var mı Türkçe kursu gibi. Evet, bunu istiyorlar çünkü onlar da sadece aslında okula kayıta değil, bütün hayatları boyunca bu sıkıntıyla karşılaşıyorlar. Çocukları artık yavaş yavaş Türkçe öğrendiği için bir yere giderken hep çocuklarını yanlarında götürüyorlar tercümanlık yapmaları için. İkinci sorunuzla ilgili de, yine odak grup toplantılarına katılan annelerden birkaçı kızlarının daha önce karma okula gittiğini, bundan rahatsız olduklarını, daha sonra İmam Hatip'e aldıklarını ve şu an daha rahat hissettiklerini belirttiler.

- Meltem Arıoğlu: Ben bir iki ek yapabilirim, GEM'de yaptığımız araştırmadan. Oradaki öğretmen görüşmelerinde ilk sorunuza dair dil bilmemekle ilgili direk bir yorum gelmedi ama dolaylı olarak ilgili; ailelerin çocukların ödevlerine destek çok fazla olamadıkları, ailelerin eğitim seviyelerinin düşük olmasından dolayı çocukların eğitimine yeteri kadar önem vermediklerini ve onların eğitimine yeteri kadar destek olmadıklarına dair serzenişte bulundular. Tabii bunda dil bilmemenin de etkisinin çok büyük olduğunu düşünüyorum. İkinci soruyla alakalı, ayrı eğitim konusunu birkaç öğretmen dile getirdi. Karma eğitimdense, özellikle belli bir yaştan sonra, ayrı eğitimin daha uygun olduğunu, bunun bir ihtimal olarak düşünülmesi gerektiğini söyleyen öğretmenler oldu. Büyük yaştaki kız çocuklarının karma eğitimde ilgilerinin sınıftaki erkek arkadaşlarına kayması gibi şeyler söyleyen öğretmenler de oldu.

- BD: Bu toplantıyı yaptığımız gruptaki kız çocukları aslında genele göre birazcık daha sosyal olanlardı. Tabii ki yaş itibarıyla bir yerlere giderken yine anneleriyle gidiyorlardı. İstanbul'un belli başlı bölgelerini daha önce görmüş olanlardı. Sultanahmet, Vialand'a gitmişler, “deniz kenarına gitmeyi seviyoruz” diyenlerdi. Aralarında bir kız çocuğu vardı, o daha 14 yaşındaydı, o mesela kendi arkadaşlarıyla da çıkıp gezebildiğini söyledi. O açıdan çok da bilmeyen bir grup değildi, tabii ki bütün yararlanıcılarımız böyleydi diyemeyiz. Sadece o grup daha sosyal.

- MA: Mahalle dışına çıkabiliyorlar mı sorusuna ek olarak, biz de 7 farklı mahallede yürüttük saha çalışmasını. Etkinlikler yapınca aslında etkinliğin alabildiği sayıya göre katbekat üstüne direk telefonla aramayla ya da tekrar evine ziyaret yaparak çağırdık. Şunu gördük, bizim ofisimizin tam olarak

bulunduğu yer Balat Mahallesi ama saha çalışmamızın gittiği yerler Cibali gibi biraz daha yürüme mesafesini aşan yerleri de kapsıyor. Mahalle ofise ne kadar uzaklaşırsa, o kızın etkinliğe gelme, o mahalleden etkinliğe katılım o kadar düşüyor. Bildiğim kadarıyla Cibali Mahallesi'nden etkinliklerimize katılan hiç kız çocuğu olmadı. Bir tane olmuş. O yüzden saha çalışmasıyla sadece ulaşmak yetmiyor, ulaştığımız çocukları daha sonrasında da işin içine katmak için bir şekilde onlara gerçekten yakın olmak- yürüyerek 10-15 dakika. Dolayısıyla “mahallenin dışına çıkabiliyor mu?” sorusunun cevabı çok çıkamıyorlar ama Bersu'nun verdiği örnek gibi daha müstakil örnekler var. “Arkadaşarımla hafta sonu alışveriş merkezine gidip geziyorum, alışveriş yapmayı seviyorum” gibi aldığımız cevaplardan da mahalle dışına çıkabilen, 14'ten önce pek olmuyor aslında, biraz daha büyük yaş grubunda (14-15 gibi) çok nadiren de olsa mümkün olabiliyor. Ama genel cevabı tabii ki evet gibi değil pek.

Etkinliğe açık olmanın farklı sebepleri olabilir. Görüşmeyi yaptığımız, pasta grafikteki, “okula gitmek istemiyor”u söyleyen anne. O noktada kız çocuğu gerçekten okula gitmek istemiyor mu? Anne, “çocuk okula gitmek istemiyor” bahanesinin arkasına saklanıyor olabilir. Aslında aile olarak göndermek istemiyor olabilirler. Bunu da akılda tutmak lazım. Tabii ki okulun daha eğlenceli bir hale getirilmesi, öğretmenlerin daha arkadaşça yaklaşması, daha sosyal etkinliklerin olduğu – resim, beden eğitimi, müzik gibi - derslerin layıkıyla yapıldığı bir alan haline getirilmesi elbette ki etkileyecektir.

- Dil bariyerini her yaştan söylemişler, dolayısıyla yaş yükseldikçe branş dersleri de devreye giriyor. Belki de daha fazla etkiliyor da olabilir. Bir de bu çalışma sırasında hiç gözlemlene şansınız oldu mu, çocukların okula devam ettikleri Türkiyeli çocuklarla sosyal uyumuyla ilgili? Okuldaki ya da sosyal çevredeki Türkiyeli çocuklarla bir araya gelmelerini sağlayacak, onların doğalında oluşturdukları bir grup oldu mu acaba? Hem öğrenme becerilerini artırabilir hem de dışarıya çıkamıyoruz, yalnız hissediyoruz vb söylemlerinde etkisi olabilirdi diye düşünüyorum.

- BD: Her karşılaştığımda soruyorum, okuldaki arkadaşlarıyla aran nasıl diye kız çocuklarına. Ama bunu Suriyeli ya da Türkiyeli gibi ayırarak sormuyorum. Genelde gözlemlediğim, tabii ki Suriyeli çocuklarla daha yakın arkadaş oldukları. Özellikle buna bakan bir çalışmamız olmadı.

- MA: Bizim bu proje kapsamında yaptığımız etkinlikler ve atölye çalışmaları daha Suriyeli kız çocuklarına yönelikti. Başka projeler kapsamında karma etkinlikler de yaptık. Resim atölyesi yaptık ve bütün çocuklara çağrı yaptık orada. Dans ve ritim atölyesi yaptık, onlar da yine Türkiyeli çocuklara çağrı yaptığımız atölyelerdi. Orada şöyle bir şey oluyor realitede, biz ne kadar bütün çocuklara çağrı yapsak da - Mavi Kalem bölgede tanınan bir dernek, uzun yıllardır Gamze'nin anlattığı çeşitli kız çocuklarıyla, kadınlarla çalışma yapan mahalli bir dernek aslında. Son bir iki yıldır daha fazla Suriyeli çocuklara yönelik çalışmalar yaptığımızın mahalleli de farkında. Biraz küskünler de. Suriyeli çocuklara daha fazla yöneldiğimiz için yapılan aktivitelerde Suriyeli çocuklar var diye göndermek istememe durumu da olabiliyor. Karma aktivite %50-50 olmuyor hiçbir zaman. On tane Suriyeli çocuğun yanında bir tane Türkiyeli çocuk gelmiş oluyor gibi şeyler var. Dolayısıyla aslında çok kolay bir şey değil, mahallenin yapısı çok açık değil - Balat yeni gelene hemen kucak açan bir mahalle değil. Dolapdere kültürel farklılıklara daha alışkın bir mahalle, Dolapdere'de yapılan etkinliklerde böyle şeylere daha açık olabiliyor oranın halkı. Biraz da fon veren kuruluşların da yavaş yavaş Türkiye'de yapılan çalışmalarda, Türkiyeli halk ile Suriyeli halkı bir araya getirmeye yönelik aktivitelerde daha entegrasyona, uyuma yönelik yolu açması bence çok önemli. Bunu bizim de fon kuruluşlarına iletmemiz önemli.

- Ben sosyal uyuma yakın bir konuyla ilgili bir şey soracaktım ve söyleyecektim. Son yıllarda verilmiş olan desteklerde %30 olmasa da belli çalışmalarda %10 yerel halka mutlaka ayrılmaya başlandı. Sahadan görmüş olduğumuz problemlerde haklı olarak aslında, ihtiyaç sahipleri içerisinde yerel halklar da olduğunda ve dağıtım sırasında verilmediği takdirde mahalle içerisinde “destek olacağız” derken ciddi bir sosyal uyum problemi yaşanmış oluyor. Bunun gerçekten önemli olduğunu düşünüyoruz ve güzel çıktıları olduğunu da görebiliyoruz. Sabah bahsetmiş olduğum SHM'lere verilen çalışanların desteği de tam buna hizmet eden bir şey. Yerel halkın kotasının alınmaması ve o çalışanların yerel halkla ilgileniyorken bir kısmının da Suriyelilere İngilizce dersi vermesiyle ilgili bir çalışma. Bunun dışında krizin ilk sürecinde daha çok temel haklara erişimle ilgili desteklemeler yapılmış olsa da bu konularla ilgili, artık yıllar geçtikçe biraz daha sosyal uyum konusunda çalışmalar yapılması gerektiğini düşünüyorum. Yerel yönetimlerle yapılan çalışmaların içerisinde de aslında, çalışmalardan birinde yerel yönetimlerle iyi çalışan STK'ları tespit etmek olmuş oluyor. Bu yıl belli fonlar verildi, özellikle sosyal uyum konusunda. Ona yakın belediyeyle beraber, uyum aktivitesi çalışması yapıldı. Erkek çocuklarıyla futbol turnuvası düzenlendi, kadınlardan aldığımız odak grup toplantılarındaki geri dönüş yemek yapmanın ortak bir çerçevede buluşturabildiğini söyledikleri için hep beraber yemek yaptık. Ama kız çocuklarının nasıl bir aktivitede buluşmak istediklerine dair bir fikrimiz yok. Sizin yaptığınız çalışmada spesifik olarak müzik, dans olabilir ya da bunun dışında dikkatinizi çeken, bize söyleyebileceğiniz - bizlerin de belediyelere iletebileceği aktivite tavsiyeniz var mıdır?

- BD: Spor olarak mesela voleybol aktivitesinden bahsettiler. Gezmek, keşke bir toplansak bir yere/deniz kenarına gitsek gibi bir durumdan bahsettiler. Onun dışında hepsi için geçerli değil ama enstrüman çalmayı öğrenmeyi isteyenler vardı aralarında.

- GK: Ben de onunla ilgili bir şey söylemek istiyorum. Kızlarla bir araya gelmek iyi bir fikir diye düşünüyorum öncelikle. Akla bir sürü aktivite gelebilir ama kızlarla bir araya gelip, eğer kızların ulaştıkları birileri varsa diye söylüyorum, onların fikrini alıp üstüne koymak önerim. Aile ziyaretinde onlara bu soruları yönelterek birkaç bir şey eklemek. Daha katılımı yüksek adımlar atmamıza sebep olur bu çalışmalarda. Yoksa o yaş grubunun seveceği bir sürü aktiviteler bulabiliriz. Bence bunu biraz daha alışkanlık haline getirmemiz gerekli diye düşünüyorum. Belediyelerin yaptığı etkinlikler üzerinden düşünürsek, belediyelerin de bunu yapması lazım. Tabi ki biz STK'lar olarak ortaklaşa bir şeyler yapabiliriz muhakkak ki ama onların da bu alışkanlığı edinmesinden yanayım.

- MA: Ortak söyledikleri mesela kız çocuklarının şu var, hareketsizlikten ve oturmaktan sıkılmış durumdalar. Bize hareketli bir şeyler yapın, biz ne yaparsanız geliriz diyorlar. Şu ana kadar yaptığımız ve gelmedikleri bir etkinlik olmadı. Kartpostal atölyesi yaptık, bayıla bayıla geldiler. Maske yapma atölyesi yaptık, keyif alarak geldiler. Belli bir ilişkiyi oluşturduktan sonra, onlarla arkadaş olduktan sonra şunu da dediler bize; “siz ne yaparsanız biz geliriz.” Hareketli bir şeyler olsa çok sevinirler yani, fiziksel aktiviteye yönelik. İlla spor olması gerekmiyor, harekete yönelik takım oyunları da olabilir.

- Yerel yönetimlerin imkanlarının daha fazla olduğunu düşünüyorum. Dolayısıyla dikkat edilecek noktalardan bir tanesi çocukların ulaşabilecekleri, yakın mesafede, çocuklara gidebilecekleri yerlerde etkinlikler yapmak. Bir diğeri de, odak grup çalışmalarından ziyade listeler asılması. Ailelerin sık gittiği merkezlere listeler asılması. Hangi etkinlikler var? İsim yazdırsınlar. Genç kızların yürüyerek ulaşabileceği ya da ulaşım sağlanabileceği olanakla yerel yönetimler bu çalışmalarını arttırabilirler.

- Biz kız çocuklarıyla çalışmak istediğimizde, özellikle 14-17 yaş grubu, bizim merkezimize en yakın olan gruplardan biriydi, bu çocukların annesiz ya da rehbersiz evden çıkmaları çok mümkün olmuyor. Türkiye yabancı bir ülke ve daha da zorlaşan bir şey. Biz şöyle bir şey denemiştik, çocuklarla çalışırken aynı zamanda anneler için başka bir aktivite yapıyorduk. Kız çocukları bir odada pilates yaparken anneler başka bir odada başka bir aktivite yapıyorlardı. Bu işe yaradı. Güvenli olduğunu fark ettiler ve zamanla gelen çocuk sayısı artmaya başladı. Bu da aslında iyi bir yöntem olabiliyor.

- Tabii bizim aktivitelere de aslında çoğu anne kendi getiriyor kızlarını. Çok yakında oturanlar ve bizi artık tanıyıp güvenenler tek başlarına da geliyorlar ama genelde getirmeyi tercih ediyor.

MA: Şöyle bir şey önereceğim, sunum ve tartışma kısmını burada sonlandıralım. Sonra tekrar gerekirse zaten hepinizle görüşüyoruz zaman zaman. Grup çalışmalarına geçelim, benim önerim kahve arası ekstra vermeyelim zaten yan salonda çay kahve mevcut. Çalışmalar sırasında da istediğiniz gibi alabilirsiniz. Gruplara ayrılalım, Nuran sen açıklayacaksın galiba grup çalışmasının nasıl olacağıyla ilgili. 3 farklı gruba ayrılacağız, 2 grup bu salonu kullanabilir, 1 grup yan salonu kullanabilir. Benim önerim sonrasında bu salonda toplanıp grup çalışmalarının sunumunu yapmak.

Atölye Çalışması:

Atölye çalışması sırasında şu soruları tartışmaya açtık:

- Kız çocuğunun eğitiminin önündeki engellerden çocuk evliliği sorunu nasıl çözülür?
- Kız çocuğunun eğitiminin önündeki engellerden evde bakım sorunu nasıl çözülür?
- Kız çocuğunun eğitiminin önündeki engellerden kız çocuğuna özgü eğitim destek ihtiyacı nasıl çözülür? (ailenin eğitime desteği, güvenlik, ergenlik/sağlık, babaların kararı vb)

Bu 3 konuyu,

- Çözüm önerileri
- İşbirliği alanları
- Savunuculuk

Başlıklarıyla irdeledik.

Yukarıda belirtilen 3 farklı konuda katılımcıların fikir ve katkılarının alındığı tek bir oturumdan oluşan bir atölye çalışması yapıldı.

Atölye çalışmaları sırasında katılımcıların yukarıda belirtilen konularda sundukları katkıları raporun devamında görebilirsiniz.

1) Çocuk evliliği

- Bazen sona alıyoruz savunuculuğu ama aslında çocuk yaşta adım atılamamasının zaten belirli nedeni bu. Sonrasında bir hukuksal düzenleme değişikliği aslında çözümlerden biri. Diğer yapılması gereken önemli bir çalışma, bilinçlendirme çalışmaları. Ailenin bilinçlendirilmesi, kadın - erkek ve karar verici mercilerin bilinçlendirilmesiyle ilgili çalışmalar. Sadece mülteci aileler, Suriyeli aileler için değil aslında devlet kurumları için de bilinçlendirme ve eğitim çalışmalarının yapılması gerekiyor. Polise gittiğimizde bu kanun Suriyelilere işlemiyor gibi cevaplar alabiliyoruz. Ek olarak, toplum liderleriyle

çalışmamız önemli. Suriyeli doktorlar, öğretmenler, milli liderler gibi toplumun önemsemiş olduğu ve onlara hitap eden kişileri belirlememiz ve onlarla tedbir çalışmalarında çalışmamız gerekiyor.

- Devlet kurumlarıyla iş birliğini artırmak önemli bir çözüm. Aile ve Sosyal Politikalar ile Milli Eğitim arasındaki iş birliğinin artması çok çok önemli. Eğitim tedbir kararlarının takibiyle beraber bu çocukların evlendirilmektense eğitime katılması da aynı şekilde sağlanabilecek. Bir de şöyle bir kısmı var, bizim aslında çok kabul etmek istemediğimiz bir noktada ama gerçekte olan, bazen evlenmiş, çocuk sahibi olan hatta ikinci ve üçüncü çocuğunu bekleyen çocuklarımız da var. O kısımlarda çocuğun çocuğa bakması gibi bir durum olduğu için bu çocuklara büyüme sağlığı, anne sağlığı, bebek bakımı, emzirme gibi eğitimler verilmesi gerekiyor. Benim ilk aklıma gelenler bunlar.

- Kendi kişisel deneyimime dair bir şeyler söyleyeceğim. Genelde böyle bir şeyle karşılaştığımız zaman hep şöyle bir kaygı oluyor, “aman bulaşmayayım, ailesi ne der” deyip hiçbir şey yapmamayı tercih etmek gibi. Sıradan vatandaşın da hangi kurumlara gitmesi gerektiği ve tam olarak neleri takip ettiğini bilmesi gerekiyor. Belki öyle bir bilinçlendirme çalışması yapmak doğru olacaktır.

- Her zaman için organizasyonları düşünüyoruz, mültecileri düşünüyoruz ama genelinde bu savunuculukta bir yerinden tutması lazım sanırım yoksa hep sözde kalıyor. Genelleştirilmediği zaman bir sorun oluyor, yardım hatlarını herkes arayabilir ve çok rahat bir şekilde kişiye de yardım edilebilir.

- Bizler STK'lar olarak “ne çözüm önerilebilir?” diyoruz. Toplum önderlerini teşvik etmek olabilir ama bizim projelerimizde mentor olarak kullanmak da olabilir. Bu tür öneriler gelirse, daha somut. Hepimiz kendi projelerimizde bu tür şeyleri düşünebiliriz. Devlet kurumlarıyla iş birliği istiyorsak onları kendi projemize iş birliğine nasıl zorlayabiliriz? Bence olaya biraz böyle bakmamız lazım ki bunu pratikte uygulayabilelim.

- Topluluk önderlerini kullanmakla ilgili acaba projeler yazarken şöyle bir şey olabilir mi? ASAM ile çalıştığım zaman olan deneyimimden bir şey aktarmak istiyorum. Tercümanlarımız arasında iki tanesi yüksek lisansı bitirmiş ve biri Suriyeli iki kadınla çalışıyorduk. Onunla yaptığımız çalışmalarda onlarla birer tercüman olarak değil, etkinliğin yerel lideri olarak birlikte çalışmıştık. Birçok üniversitede şu anda lisansını yapan hatta yüksek lisansını yapan Suriyeli ve Suriyeli olmayan kadınlar var. Projelerimizin bir köşesinde, savunuculuk ayağı olarak, bu kadınların kendilerini anlatacakları videolar olabilir. Toplum merkezlerinde bunu yaygınlaştırmakta fayda var.

- Belki çözüm önerilerine gelecek olursak akran eğitimi kullanılabilir. Yani akran liderler seçip onları eğitip onların kendi çocuk olma haklarını savunmalarını destekleyebiliriz.

- Ben biraz farklı açıdan yaklaşmak istiyorum. Tabii ki şu an çözüm odaklı konuşuyoruz, Malala'dan gelen hanımefendinin dediği gibi bunun pek çok kültürel boyutu da var. Çocuk evliliği dediğimizde bazen aile istemeyerek de olsa belirli bir güvence altına kızını almak için de bunu yapmak zorunda kalabiliyor. Erken evlilik dediğimizde bir damarımıza basılıyor ve bunun olmaması gerekiyor diye savunuculuk yapalım diye düşünüyoruz. Ama biraz farklı kültürel boyuttan bakıp aynı zamanda ailelere yönelik de ne gibi katkılar yapabiliriz ona bakmak gerekiyor bence. Bir de, sabah Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'ndan gelen hanımefendiyle de görüştük; bilginiz var mı bilmiyorum ama Fatma Şahin Aile Sosyal Politikalar Bakanı iken Türkiye çapında erken evlilik konusunda hazırlamış olduğu bir projesi vardı. Gaziantep Belediye Başkanı olduğunda orada uygulamaya başladı, önce

Türkler için uygulamaya başladı bunu daha sonra Suriyeliler için de genişletti. UNICEF de buna katkı sağladı. Biraz farklı açılardan da baksak belki daha farklı çözüm önerilerine de gelebiliriz.

- Acaba şunu mu yapsak? Bu çocuk evliliği konusunda savunuculuk başta olmak üzere, “ne biliyoruz”u bir araya getireceğimiz bir proje olabilir. Farklı şeyler de yapılıyor, herkes aslında bir yerde bu konuyla ilgili bir şeyler yapıyor. Risk altındaki çocuklar bence çok kıymetli bir şey. 12 yaşındaki bir kız çocuğu amca oğluyla evlendiğinde o konu kapanıyor. O kapıyı zorla açamazsınız, onlar size açmadıkça.

- Aslında Gaziantep'te yapılan kısım İstanbul'da bir proje olarak değil ama ayrı ayrı yapıldı. 15-20 tane çocuk yaşta evlilik broşürü camilerde dağıtıldı, Arapça olarak. Güzel çalışmalardı ama sonucunda şunu gördük maalesef çıktı olarak: çocuk yaşta evlilik görürseniz 183'ü arayın, Sosyal Politikalar'a haber verin. Bunu yaptık sahada, SHM çalışanları ilgili işlemi yapmayabiliyorlar. Aile bütünlüğünü korumak adına ya da aileyi ikna edemiyoruz. O yüzden başta savunuculuk ve hukuksal değişim dedim. İnsanlara ulaşabiliyoruz ama diğer kısımda takılıyoruz. Eleştiri şu, Arzu Hanım'ın bahsetmiş olduğu bu çocuk koordinasyon toplantısındaki verilerin toplanmasıyla ilgili sizlere eposta attık. Bizler de sizden çocuk evlilikleriyle ilgili verileri toplamaya çalıştık. Bunun amacı şuydu, gerçek olmasa da gerçeğe yakın bir noktada rakamlar oluşturup bunu valiye sunabilmek oradan da bakanlığa ve bir meclis tasarısı haline getirebilirdi. Boyutun ne kadar ciddi ve sayının yüksek olduğunu gösterebilirsek bu kadar da güçlü bir savunuculuk yapabileceğimiz bir durum olacaktı. Ama orada şunu fark ettik ki, sahada çok fazla dağınık bilgi var. Hepimizin, her kurumun birleşip ortak bir data oluşturması ve bu datanın olabildiğince güncel olması kısmında yapılabilir ve bunu yapmaya çalıştığımız adımlarda, savunuculuk kısmında tam bilgiyi doğru sunamadığımızı fark ettik. Bu da kendimize bir eleştiri olsun.

- Sahada biz kız çocuklarıyla çalışıyoruz, 10-14 yaş arasındaki kız çocuklarının eğitime kazandırılmasıyla ilgili. Odak grup çalışmasına katılan katılımcılarımızdan bir tanesi büyük kızını evlendirmiş, şu an pişman ama onu küçük yaşta evlendirmiş. Küçük yaşta evlenenleri biz kendi projemizde göremiyoruz. Belki onlara yönelik de, evlenmiş olanlara yönelik de bir çalışma yaparsak küçük yaşta evlenen büyük bir nüfusa ulaşılacak. Biz evlenmemişlere odaklandığımız için evlenenleri görmüyoruz. Belki dil öğrenmelerini sağlayacak, uzaktan eğitime katılmalarını sağlayacak bir sistem geliştirilebilir ama bunun içinde savunuculuk gerek.

- Evde kız çocuğu var ama aile onu sana anlatmıyor, görmüyorsun. Evde 3 tane yetişkin erkek çocuğu var kadının ve evde bir takım kız çocukları var ama onlar sana belirtilmediğinden kapsamına girmiyor.

- Sawsan Samara (Malala Fund): Bu çocuk evliliği konusunda Afrika'daki bir haberi belki örnek alabiliriz. Zaten evlenmiş olan kızları eğitime katma konusunda bir çalışma yapılabilir belki de. Türkiye'de evlenmiş olan bir kızın tekrar eğitime dahil olması bir problem yaratacak bir şey midir? Eğer değilse Afrika'daki projeler örnek alınarak hareket edilebilir.

- Evli ama okumaya istekli kız çocuğuyla ilgili ne yapılabilir, ona nasıl eğitim verilebilir? Pek konuşmuyoruz bunu burada rahatlıkla ama örgün eğitim dışındaki alternatiflerin, onlara bir şeyler kazandıracak türden eğitimlerin savunuculuk anlamında da peşinde koşmalıyız diye düşünüyorum. Bence evet dışarı çıksınlar, başka şeyler yapsınlar illa ki ama hiçbir şansları yoksa evde kendi kendine eğitim şansları olmalı. Evde bakım konusunda biraz fikri olan, düşüncesi olan, çözüm önerisi olan var mı?

2) Evde bakım sorunu

- Evde bakımın kız çocuğunun eğitimine büyük bir engel olduğunu düşünüyoruz. Kız çocuğunun bütün enerjisini tüketen bir süreç. Bir iki saatlik bir emekten bahsetmiyoruz. Evde büyük bir sorumluluk almasından bahsediyoruz. Bu sorunlardan kurtararak eğitimine daha fazla zaman ayırabileceği, bir kız çocuğu olmayı yaşayabileceği neleri çözüm önerisi olarak önerebiliriz? Bizler nasıl iş birliği yapabiliriz veya bu konuda savunuculuk için ne önerirsiniz?

- Orası çok zor bir alan. Bazen engelli olduğu için, bazen yaşlı olduğu için bazen de yatan hasta evde bakımının yapılması gerekliliği gibi bir sürü başlık var. Bunu halihazırda yapan kurumlardan belki, özellikle Suriyeli özelinde desteklerin artması sağlanabilir. Belediyelerin hizmetleri var, bunların artması olabilir. Biz yapabiliyorsak eğer, bu hizmeti sağlayabilecek kişilerin istihdam edilmesi, dolayısıyla evdeki kız çocuklarının değil de aracının bu konuda uzmanlığı olan kişilerin bakımı yapmasını sağlayabiliriz. Orada yine dil devreye girecektir. Zamanında özel eğitime ihtiyacı olan çocuklarla ilgili yürüttüğümüz bir çalışmada çocukların gidebileceği bir merkez bulmakta çok zorlandık. Türkiye'de zaten ayrıca sorunlu olan bir alan, Suriyeliler söz konusu olduğunda özel eğitimde dil çok önem arz ediyor. Bunun için fon yaratılıp çocuğun o sorumluluğu üzerinden alınabilir.

- Kreş meselesi aslında konuştuğumuz şeyin keşişen noktası oluyor hem kız çocukları hem de kadınlar için. Merkezimizde bir kreş olması kadınların oraya gelmesini kolaylaştırdı. Bütün gün çocuklarını oraya bırakmalarını ve çalışmalarını sağlıyordu. Aynı zamanda bir süre çocuktan uzak kalarak kendisi için bir şey yapmak da iyi geliyordu anneye. Okul idarelerinin bazıları Suriyelileri okul öncesine alma konusunda istekliyken bazıları bahaneler uydurarak okul öncesi eğitime katılmalarını engelliyor. İlkokuldan itibaren daha zorunlu görüyorlar ama okul öncesi eğitimi o kadar da zorunlu görmedikleri için kendileri biraz ayak direliyorlardı. Merkezlerinizde kreş açarsanız buraya gelen katılımcı sayısının arttığını göreceksiniz. Buna dönük savunuculuk yapabiliriz, kadınların eğitim alacağı yerlerde kreş bulunması gerektiği üzerinden; katılımı çok ciddi oranda arttıracaklarını zaten kendileri de göreceklerdir.

- Okullardaki toplantıya çağırdığınızda kadınların çocukları okuldan alma saatine uyması gerekiyor. Belki okulları dönüştürücü, yönlendirici bir savunuculuk yapabiliriz. Zaten birkaç çocuğu okuldaysa ona yakın bir civarda eğitim sağlamak birkaç çocuğu birden yönetebilmek açısından anneye kolaylık sağlayabilir. Bunun için şu anda çok iyi bir plan olduğunu düşünmüyorum.

- Var olan binaların kullanılması daha kullanışlı olur. Türkçe kursları açtıkları binalar var zaten, bunların bir odası kreşe dönüştürülebilir.

- Çocuk evliliği konusunda mevcut tecrübelerimiz üzerinden neler yapıldı? Önce onları görerek ve Suriyeli çocukların yaşadığı sorunları da buna ekleyerek devam edilebilir. Suriyeli çocuklar Türkiyeli çocuklardan çok farklı bir şeyler yaşıyorlarmış gibi bir algı da yaratabilir. Bu konu gerçekten çok önemli, üzerine hiç bu kadar yoğun düşündüğümü hatırlamıyorum. Zaman zaman konuşuyoruz ev içerisinde kız çocuklarının yükümlülüklerini ama tartışılmaya yeni başlanan bir şey; belki bunu daha fazla konuşmak, üzerine daha çok tartışmak gerekiyor. Bunun biraz da cinsiyet ayrımcılığıyla alakası var. Anne işe gidiyor bir Suriyeli ailede, çok kalabalık aileler, birçok çocuk var. Bu çocukların bakımlarından kız çocukları sorumlu oluyor. Oysa belki o yaştan çokça büyük erkek çocuklar da var ama hiçbir aile erkek çocuğunun bakmasını beklemiyor. Çocuk hakları üzerinden bir şeyler mi yapsak acaba? "Bu çocuklar çocuktur, oyun oynamak hakkıdır, dinlenmek hakkıdır" gibi biraz farkındalık çalışmaları yapsak.

- Birçok kurumun yaptığı içerikler aslında var. Evde bakımı konuşuyoruz ama bir de evde olmayan bakım var kız çocukları için. Tarla, bahçe işçilerinin çocukları kızlar için aynı durum geçerli. İki şey birden var, hem tarla, bahçeye gidip çalışan çocuk var – kız, erkek olabiliyor - bahçeye gitmeyen ama çadırdaki kalan, dolayısıyla çadırdaki o çocuklara ve kardeşlerine bakmak zorunda olan çocuklar var. Burada yaş grubu 9'a kadar düşüyor, diğer çocuklara bakan kız çocuğu için.

Sabah 6-7 gibi gidiyorlar bahçeye ve akşam 7-8 gibi dönüyorlar. Tüm bu süre boyunca çocuğun beslenmesinden, tuvaletinden, güvenliğinden her şeyinden onlar sorumlular ve bakmakla yükümlüler.

Bunu konuşurken bir taraftan yerleşik hayatta olmayan ama her gittiği şehirde de üstelik çadır koşulunda çalışmak durumunda kalan, bence daha acil. Çünkü her konu onlara temas ediyor. Çoğu zaman refakatsizler, çadırlar istismara çok açık alanlar ve kör noktalar. Bu çocuklar bütün gün oradalar ve genelde başlarında kimse olmuyor.

- Anne çok meşgul bir kadın, çok çocuk var evde. Kalabalık aileler. Çocuk okula gitmek istemiyor, anne göndermek istiyor ama çocuk ısrarla gitmek istemiyor. Kız çocuğunun özellikle bakım derdi, annesinin dört küçük kardeşine bakamayacağını, işinin çok olduğunu görüyor ve gönüllü olarak gitmek istemiyor. Fedakarlık ediyor, orada bir kurban davranışı izliyor. Gerçekten de 16 yaşında yaşadığı mahallede başka yolu yok, çocuk o yaşta konuyu kavramış. Çocukluktan yavaş yavaş uzaklaşmış ve eğitim hayatına da elveda demiş oluyor. Düşünmekte fayda var, neyle karşı karşıyayız ve bu konuyu nasıl birilerinin kafasına sokabiliriz?

- Bence hepimizin hemfikir olacağı bir şey var, hepimiz savunuculuk yapalım diyoruz. İşbirliği yaparak aynı mesajları vererek zaten toplumsal davranışlara faydalı olduğunu hepimiz biliyoruz. Bunun kısa bir koşu değil ama uzun süreli bir maraton olduğunu düşünerek ve bunun peşini bırakmadan sürekli aynı mesajlarla devam edebilirsek o kız çocuğuna gidip anlattığımızda ya da onu oradan alıp eğitim verdiğimizde, ailesine eğitim verdiğimizde vs. kız çocuğu da anlayabilir ama aynı psikolojiyle devam edebilir. Bu konuda kararlı bir şekilde, ortak bir şekilde aynı mesajları devam ettirmemiz gerekiyor. Biliyorum bu temel bir şey, hepimizin inandığı, çok ekstra bir şey söylemiyorum. Sadece altını çizmek istiyorum. Bugünden yarına yapabileceğimiz bir şey değil maalesef.

- Tutum değişimiyle ilgili çalışmalar arkadaşlar, şöyle geçiyor literatürde: Bugün tutum değişimi için bir eğitim programı uyguladığınızda sonucunu en erken beş yıl sonra alıyorsunuz. Bu özellikle eğitim olması, sadece kamu spotlarında yer alması değil. Burada istikrar önemli, sizin dediğiniz gibi, inatçı bir şekilde savunuculuk yaparak eğitimlerle desteklediğiniz takdirde beş yıl sonra sonuç alabiliriz. O yüzden inatla devam.

- Kreşe geri döneceğim ama önemli bir konu, belediyeleri söylüyoruz ama belediye dışında birçok ilçede İş-Kur ve İsmek'in yerleri var. Bu konuda bir üniversitenin projesi vardı, İş-Kur ile çalışmayı planlıyorlardı. İş-Kur'a kaydettirdikleri zaman, diyelim ki on kişinin kaydı yapıldı, orada bir odasını ya da bir kısmının tefrişatını yapıp çocuk salonuna çevrilmesi sağlanıyordu. Üniversite kendi hocalarından, özellikle pedagoji alanında ve psikoloji alanında olan hocalar da çocukların orada gelişimiyle ilgili ya da bakımıyla ilgili çalışmalar yapacaklarını ve mezun olmaya yakın öğrencilerin de orada staj gibi bir çalışma yapabileceklerini belirtmişlerdi.

Aslında biz bir noktada, evde bakım dışında evli olan çocukları örgün eğitime dahil edemeyebiliriz ama en azından meslek edindirme kursları ya da Türkçe dil kursları gibi kurslara dahil edebiliriz. Burada belki, fonlarınız varsa belli noktalarda İş-Kur, İsmek vs bu alanlarda kullanmak faydalı olabilir.

3) Kız çocuklarına özgü eğitime destek ihtiyaçları

-Ben bir toplama ihtiyacı duyuyorum, bizim çalışmamızın sonuçlarına göre çıkan ihtiyaçtan başlayacağım ama siz dersiniz ki “bir de şu var”, ağız o konuda. Kızlara özgü ihtiyaçlar ve olabilecek olan destekler. Güvenlik önemli bir konu kız çocukları için, güvenlik nedeniyle evde kalıyorlar, okula gidemiyorlar. Okul uzak olduğu için yine güvenlik nedeniyle gidemiyorlar gibi belirgin bir şey var. Bir de ergenlik konusu var. Ergenlikle ilgili, değişimle ilgili bunun evliliğe giden tarafı da var tabii. Kendilerini büyük hissetme ve çocukluktan uzaklaşma, çocukluktan uzaklaşmakla birlikte eğitim hayatından da kopmasıyla ilgili giden bir süreç bu. Bu iki konu dikkatimizi çekti.

- Rehberlik desteği olmadığı araştırma sonuçlarında öğretmenlerin çok sık söylediği bir şeydi, tabii bütün çocukların rehberlik desteğine ihtiyacı var ama kız çocuklarının ayrı, özelleştirilmiş bir ihtiyacı var. Şunu birçok öğretmen söyledi; kız çocukları kendileriyle arkadaş gibi oturup konuşacak, kendi dillerinde konuşacak - o kız çocuğu annesine, arkadaşına, öğretmenine açamadığı bir şeyi belki öğretmenine açıyor - birini arıyor. 12-13-14 yaşında, ergenlik çağındaki bir kız çocuğundan bahsediyoruz. Dolayısıyla mahremiyetini koruyacak, onlarla güven ilişkisi kuracak, arkadaşı gibi konuşacak ama bir taraftan da öğretmenlik desteğini sağlayabilecek. Şunu söyledi öğretmenler; “bir kişi olsun o rehberliği yapacak kişi.” Ayşe olarak gittiğimde Fatma öğretmen varsa, Fatma öğretmenle o rehberlik görüşmesini yapmalıyım ki aramda bir hukuk oluşsun. Kız çocuklarının sürecinin hassasiyetle yürütülmesi gereken bir süreç olduğu önümüze çıkıyor.

- Bizim özellikle toplum merkezinde genç kızlarımızla yürüttüğümüz çalışmalarda gördüğümüz, sizin sonuçlarınızdan da benzeri çıkan, “okul hayatı sıkıcı, okuldan çıkmak istiyoruz, eğlenceli başka şeyler yapmak istiyoruz” demeleri. Okullarda bunu ne kadar sağlayabiliriz? Sonuçta bizim kontrolümüz altında bir şey değil. Şöyle entegrasyonlar yapılabilir, mekanları olan ve hali hazırda bunu yapan kurumlar var kendi içimizde de, mekan üzerinden yürütebiliriz. Bizim de gördüğümüz daha çok müzik, pilates vb gibi sporla ilgili olabilecek aktivitelerdi. Açık alanda da olamayabiliyorlar zaman zaman, her kadın dışarıda çok rahat hissedemeyebiliyor. Biz aynalı büyük bir oda yarattık zemin katta, spor ya da pilates yaparken keyifli vakit geçirebiliyorlar. Bir de tiyatro ve benzeri aktiviteler aslında hoşlarına gidiyor. Bizden talepleri bu yönde olabiliyordu. Bize şey önermişlerdi, o biraz da evden kaçma isteğiyle ilgiliydi, “gelip gönüllü bir şey yapabilir miyiz mekanlarınızda?” diye. Duvarları boyadılar, o alandan birilerini bulup teknik nedir çalıştılar ve sonra gerçekten her gün planlamaları kendileri yaptılar. Bir de şöyle talepler oldu mesela, “gelip belli bir saatte orada ufak çocuklar varsa biz onlara oyun oynatabiliriz” dediler. Tüm bunları yaparlarken onlarla ufak bilgilendirme oturumları ya da çalışmalar da yapıyorduk. Ergenlik dönemi hijyeni de önemli, o konuyla da ilgili çok sorular oluyor.

Okullardaki rehber öğretmenlerin de ciddi desteğe ihtiyacı var, bize 2-3 öğretmen o taleple gelmişti. Dil bariyeri var. Çeviri desteği istemişlerdi. Belki okulların kapasitesini böyle güçlendirebilir ve iş birlikleri de yaratabiliriz. Çocuklar açısından çoğu sorun aslında idareciler için de sorun.

- Psikososyal destek ya da grup terapi, mentorluk gibi şeyler de herhalde işe yarayacak durumlar.

- Bizlerin genelde projelerinde danışmanlık bütçeleri oluyor. Hukuki veya psikolojik danışmanlık için kullanabiliyoruz. Belki o güçleri birleştirmek lazım, bu sürekli istihdamda ki onların belli bir saat görüşme süreleri var ama böyle bir yola adım atalım dersek bence 2018 için orada güçlerimizi birleştirelim. Kimde ne kadar böyle bir uzmanlık var, birbirimizin kurumlarını ve danışanlarını nasıl destekleriz? Aynı zamanda bu kapsamda okula ve rehber öğretmenlere nasıl yardımcı oluruz? Rehber öğretmen grup terapisi yapamaz teknik olarak, öyle bir uzmanlığı yok. Yapılması da çok tercih edilmiyor, çoğu zaman travma bilmiyorlar. Onlar da bu konuda donanım istiyorlar. Birbirimizin kaynaklarını doğru kullanma yoluna gidebiliriz diye düşünüyorum.

- Okul üzerine çok odaklandık ve odaklanmak gerekli. Son süreci göz önüne alarak okullara ne kadar girebiliriz? Arada yarım kalabiliyor. Kurumlarımızda kadın dayanışma grupları olduğu gibi, kız çocukları dayanışma grupları var mı? Şunun farkındayız, projeler kısmında düzenli görüşmeler oluyor. Belli bir bağ kuruluyor ama mesela bir kız çocuğu Mavi Kalem'e geldiğinde orada bir alan bulabileceğini biliyor mu? Bu bence çok önemli. Belki sizler de biraz dayanışma gruplarına önem verebilirsiniz. Hassasiyetleri, istismarı görmek ya da çocukların anlatamadıkları bir durum varsa keşfetmek için güzel oluyor. Eğitici eğitim programı oluşturulabilir.

- Gençlik ve Spor Bakanlığı'yla şöyle bir programımız var; 300 tane gönüllü genç, Gençlik Merkezleri'nde verilen Türkçe kursları ve oradaki diğer kurslarla ilgili, aynı zamanda eğitim olanaklarıyla ilgili ekip kuruldu. Suriyeli ve Türk gönüllülerden karma bir ekip. Direkt eğitim verildi ve bu 300 gencimiz sahada 15 ilde çalışıyor, İstanbul da buna dahil.

- Normalde Aile ve Sosyal Politikalar ile yaptığımız eğitici eğitimleri var, biliyorsunuz. Eğitimci de mevcut, ama yetişkinler. Belki bunun biraz daha genç kadın, çocuk kısmı denenebilir, mentorluğu kendi kültürlerinden birinden almaları için.

- Eğitim odaklı düşünüyorum, çocuk koruma bölümümüzün kamplarda Kızılay ile ortaklaşa yaptığı bir eğitici eğitimi vardı. Kamplardaki Suriyeli gençleri eğitip onları daha küçük yaşta çocuklara aktivite yaptırmaları üzerine. Kamplarda bu hala devam ediyor.

- Toparlayalım konumuzu, günümüzü. Biz bu konuyu 1 yıldır takip ediyoruz, bizi her yerde gördünüz. Bu konunun savunuculuğuyla ilgili öneriniz var mı?

- Genel güvenlik problemlerinden bahsediyoruz ama bir yandan da okula erişim üzerinden yanlış hatırlamıyorsam ama siz bir de mahalle üzerinden örnek verdiniz. Çok basit bir örnek olarak sanırım Ürdün'de bunun bir örneği var, yürüyüş grupları. 5-10 öğrenci bir araya geliyor, bir kişi başlarında ya da iki anne vs, hep beraber güvenli bir şekilde yürüyorlar.

- Demin dedik ya dayanışma grubu, bu da bir dayanışma grubu. Kızların bir araya gelip güçlerini birleştirip kendilerini daha güçlü hissedecekleri şeyler, ki bunlar bütçe de istemiyor bence. Biraz kapıyı açmak, hazır olmak, takipçisi olmak gibi, biraz da zaman gerekiyor tabii. Aklımızda dursun bu da, dayanışma gruplarının oluşmasıyla ilgili kız çocuklarının kendi arasında, siz oluşturduunuz diye dayanışmayacaklar. Öyle olmuyor o işler, o yüzden emek, zaman bunlar hep. Yürüyüş grubu ya da dayanışma grubu, bütün çevreler için işe yarayabilir.

- Çok güzelmiş yürüyüş grupları. Ben sürekli bir taşla beş kuş vurma peşinde olduğum için, hem hareket etmek istiyoruz diyorlar. Atıyorum şöyle bir şey yapabiliriz; Balat'ta her akşam buluşup bir saat yürüyüş yapıyoruz. Hem hareket ediyoruz, sağlık için yürüyoruz hem birlikte yürüdüğümüz

zaman güvenlik kaygımız daha az oluyor. O yüzden mahalleyi daha güvenli bir hale getirmek için bir adım atmış oluyoruz. Bunu savunuculuk anlamında sosyal medyada fotoğraflarla, spot mesajlarla yayarak aynı konunun savunuculuğunu yapabiliriz.

- Sunumları paylaşıyoruz ama bunun devamında biz bu gruplar, başlıklar, savunuculuk planlarının sürmesi; bu içtenlikle, onun peşindeyiz açıkçası. Burada farklı bir birlikteliği ben yaşadım bu grupta, bunu paylaşıyorum, hissediyorum. Umarım siz de öyle hissetmişsinizdir. Bunu sürdürebilmeyi arzu ediyoruz, Şubat'ta tekrar bu başlıklar altında - sizin de önerilerinize açığız, nasıl yapalım? - daha samimi ortamlarda da bunları gerçekleştirebiliriz. Yani bizi izlemeye devam edin.

-Tartışmaya açığız, çalışma gruplarıyla ilgili. Bunlar net değil, tabii ki bir tavsiye var ama bir sonraki toplantıda taleplerinizi mutlaka dile getirin.

-Alt grupları zaten bir sonraki toplantımızda konuşacağız, tartışacağız hatta ekleme/çıkarma ne yapabiliriz onları grup halinde tartışacağız. Bir sonraki toplantıya kadar zaten iş tanımımız, en azından taslak olarak, hazırlanmış olacak ve hepinizle paylaşılacak. Bir yandan da çocuk işçiliği kısmında eğitim tarafından belki yaklaşabiliriz dedik. Bunlar tartışılabilir ama bir yandan da gruplar ritmini yakalamadan birden girmek ne kadar doğru olur, o da bizi şu an düşündüren bir durum. En azından iş tanımımız belli olsun, hedeflerimizi belirleyelim daha sonra alt grupları da belirleyeceğiz.

- Çocuğa karşı şiddetin önlenmesi veya şiddeti önlemek için ortaklık alanına üye olan kaç kişi var burada? Burada ciddi sayıda örnek var hukuk alanında çalışan ve şiddetin her türünü önlemek için çalışan. Belki bir de başkalarının başka mevcut ağların gündemine konuları sokmak için de insani yardım alanında diğer STK'lar bambaşka yürüyor.

-Şöyle bir şey rica edebiliriz belki, Eğitim Reformu Girişimi, Türkiye 3. Sektör Vakfı gibi kurumlar aslında sektörün içerisindeki diğer örgütlenmelere, dernek ya da vakıflara çok hakimler; bu tip ağlara bir şekilde yaptıkları işin kapsamından geniş olmasından dolayı. Belki böyle bir ortak platformda buluşmamızı sağlayacak ya da o ağı bize sağlayacak bir şey de organize edebiliriz. Çünkü ortak işler, çocuk işçiliği dediğimizde insani yardım alanına da giriyor. Ama aslında diğer alanlarda da bununla ilgili ağlar ya da sivil toplum örgütleri var. Öyle bir birlikteliğe buradan ulaşabilirsek illa toplantı olmak zorunda değil sadece ağ üzerinden bile "şu alanlarda bu sektörler var" diye belki biz kendimiz vesile oluruz, biz davet ederiz ve "hangi alanlarda birlikte neler yapabiliriz"i konuşabiliriz.

-Milli Eğitim bu konuda bize talebi gönderin, değerlendirelim ve ekleyelim dedi.

-Öğretmen Akademisi Vakfı geçen haftalarda bu konuda öncülük yaptı. Eğitim alanında ulusal boyutta çalışan STK'ları davet ettiği bir ilk toplantıyı gerçekleştirdi. "Hepimiz eğitim alanında farklı farklı şeyler yapıyoruz, birlikte neler yapabiliriz gibi kurumlar üstü bir yapı olsun. Ne olsun ona da birlikte karar verelim" gibi bir çağrıyı çıktı ve ilk toplantısını yaptı. İnsani yardım alanında çalışmalar yapan kurumların da dahil olmasını sağlamak gibi. Bizler de öncülük edebiliriz buna. Sizlerden de belki o bilmediğimiz ağlar olabilir, komiteler vardır mutlaka. Onların da dahil olmasını sağlayabiliriz.

-Bir de mülteciler var, dolayısıyla hem ortak gündeme hem de birilerinin gündemine sokmak başka türlü bir savunuculuk.

-Sanırım yavaş yavaş gündeme geliyor, ilk başta STK'lar da sürecin başına pek dahil olmadı, o yüzden insani yardım biraz dahil oldu. Bu süreç geçici diyelim. Ama baktığımızda artık, küçük çapta da olsa

STK'lar biz de buna dahil olalım, bunun iki ayağı var; bir fon sağlamalar olabilir, bunu doğruya doğru söylemek lazım ama ikinci ayağı da görünürlük olduğu için, özellikle Suriyelilerin alanda görünürlüğü daha da arttığı için; o yüzden kendiliğinden sanki biraz desteklese açılacak gibi duruyor. Bir ihtiyaç var ve artık bütün herkes sosyal uyuma yaklaşılmaya başladı. Ne kadar başardık, orası sorgulanır ama herkes "biz artık birlikteyiz, bir şekilde ilerleyeceğiz"i kabul etti gibi.

-Hepinize teşekkür ediyorum sabrınız ve emeğiniz için, gerçekten çok kıymetli. Arkadaşıma da sabır konusunda çok teşekkür ediyorum. Özellikle Meltem'e teşekkürler her şey için.

Değerlendirme ve Sonuç

Suriyeli Kız Çocuklarının Eğitime Kazandırılması ve Savunuculuk Projesi kapsamında Ocak 2017'den bu yana Mavi Kalem olarak yürüttüğümüz çalışmanın iki temel bileşeni vardı: Balat bölgesinde yaşayan 10-14 yaş arası Suriyeli kız çocuklarının okullaşmasına katkıda bulunmak ve Türkiye genelinde bu konunun savunuculuğunu yapmak. Bu amaçla, ilk olarak 14 Haziran 2017'de ilgili resmi kurumlar, sivil toplum kuruluşları ve araştırmacılarla *Yerelden Genele: Suriyeli Kız Çocuklarının Okullaşmasını Desteklemek* adlı yuvarlak masa toplantısında bir araya gelerek okullaşma konusunda yaşanan engelleri ve çözüm önerilerini tartışmaya açtık. 20 Aralık 2017'de bir araya geldiğimiz *Kız Çocukları Okur, Dünya Değişir* adlı toplantıda ise Suriyeli kız çocuklarına özgü sorunları ve çözüm önerilerini daha derinlemesine bir çalışmayla ele aldık.

Toplantının arka planını oluşturan veriler, proje kapsamında Nisan-Kasım 2017 tarihleri arasında beş aylık bir sürece yayılan saha çalışmasından, odak grup görüşmelerinden, kız çocuklarıyla yapılan aktivitelerden elde ettiğimiz veriler ve Kasım-Aralık aylarında Balat bölgesindeki bir GEM'deki öğretmenlerle görüşerek yaptığımız bir araştırmanın sonuçlarıydı.

GEM'de yaptığımız araştırmanın sonuçlarına göre, öğretmenler GEM'deki eğitim kalitesini orta ve ortanın altında olarak değerlendirirken eğitim kalitesinin geliştirilmesi için rehberlik hizmetlerinin artırılması, derslik sayılarının artırılması, öğrencilere ve öğretmenlere ders materyali desteğinin sağlanması ve öğretmenlerin eğitimlerle ve maddi olarak desteklenmesi gerektiğini belirttiler. Ayrıca, ders sürelerinin uzatılması ve müfredatın geliştirilerek Türk müfredatıyla benzer hale getirilmesi de öğretmenlerin önerileri arasındaydı.

Öğretmenler kendi ihtiyaçlarına yönelik en başta Türkçe eğitimini vurgularken, travma yaşamış çocuklarla çalışmaya yönelik eğitim ve iletişim eğitimine ihtiyaç duyduklarını da vurguladılar. Öğrencilerin ise en acil ihtiyaçlarının eğitim materyali desteği, rehberlik hizmetleri, akranlarıyla iletişim konusunda destek, dil ve kendini ifade etme konusunda destek olduğunu ifade ettiler. Kız çocuklarına özgü ihtiyaçlar konusunda ise rehberlik hizmetleri yine ön plana çıkarken ailelerle iletişim ve eğitimin önemi konusunda bilgilendirme, ergenlik dönemiyle ilgili eğitim ve bilgilendirme, evdeki bakım yükümlülüklerini azaltma gibi konuların altı çizildi.

Sınıf içinde karşılaşılan zorlukların başında zor öğrencilerin sınıfın düzenini bozması, eğitim materyali ve donanım eksikliği gelirken baş etme stratejileri arasında birebir iletişim ve sözlü uyarı ön plana çıktı. Savaş travması öğrencilerdeki etkisini agresif davranışlar, umursamazlık, dikkat dağınıklığı ve isteksizlik olarak gösterirken öğretmenler de ülkesinden uzakta olma, yalnızlık, geleceğe dair belirsizlik kaygılarını sıklıkla dile getirdiler. Savaş travması çocuklar ve öğretmenler üzerinde Travma

Sonrası Stres Bozukluğunu (PTSD) ve depresyonu işaret eden semptomlarla kendini gösteriyor. Bu nokta önemli, çünkü bireylerin uzman yardımına gereksinimini gösteriyor. Verilerimiz savaş, afet, göç gibi travmatik yaşantılar sonucunda bu tür psikolojik sorunların yaşanabileceğine ve bunun için harekete geçilmesi gerektiğine işaret ediyor.

Proje kapsamında yürütülen saha çalışması verilerine baktığımızda 10 yaşındaki kız çocuklarının %90'ından fazlasının okula kayıtlı olduğunu gördük. Bu oran, 11 yaşına gelindiğinde ortaokula geçiş nedeniyle %60'lara düşerken, 12 yaşında tekrar %80'e çıkıyor, 13 yaşında %70 ve 14 yaşında ise ciddi bir düşüşle %40'lara iniyor. Bu düşüş, bize 13-14 yaş aralığının kız çocuklarının okula devam ederek çocuk yaşta evlilik, gebelik ve çocuk işçiliği gibi risklerden korunması için kritik bir dönem olduğunu gösteriyor. Çocukların yarısından fazlasının savaş ve zorunlu göç nedeniyle eğitiminde aksayan sürenin olması ve her 5 çocuktan birinin eğitiminde aksayan sürenin 3 yıldan fazla olması, kız çocuklarının okul dışında kalmasının nedenlerinden birinin aksama olduğunu ortaya koyuyor. Eğitimden uzak kalma süresi ne kadar artarsa çocuğun okula dönmesi de o kadar zorlaşıyor. Çocukların %60'a yakını derslerde zorluk yaşarken, her 3 çocuktan biri dilde zorluk yaşıyor. Kız çocuklarının neredeyse yarısının evde bakım yükümlülüğü var. Bakım sorumluluğu kız çocuğunun okuluna ve derslerine odaklanmasını, bazı durumlarda ise okula devam etmesini doğrudan etkileyen nedenlerin başında geliyor. Nitekim, kız çocuklarının okula gitmeme nedenlerine baktığımızda, okula gitmek istememesi, evde bakım yükünü üstelenmesi ve çalışması başta geliyor. Burada aile tarafında belirtilen, okula gitmek istememesi nedeninin altında ailenin kız çocuğunu ev içinde çalışmaya ve evliliğe yönlendirmesi de söz konusu olabiliyor.

Annelerle yaptığımız odak grup toplantıları sonucunda da kız çocuklarının okula gitmeme nedenlerinin başında maddi zorluk, güvenlik kaygısı ve çocuk yaşta evlilik olduğu çıktı. Okula giden kız çocukları için ise en önemli engellerin dil bariyeri olması ve okulda Arapça bilen öğretmen sayısının azlığı vurgulandı. Ayrıca, babanın kız çocuğunun okula gitmesi konusunda son sözü söylemesi bu toplantıların sunduğu önemli bilgilerden biriydi. Kız çocuklarıyla yaptığımız T-grup toplantılarında ise dilde ve derslerde zorluk yaşadıkları, öğretmenlerinden yardım istemek konusunda çekingen kaldıkları ve okuldaki diğer çocukların onlara karşı olan tutumlarının onları zorladığı öne çıkan başlıklar arasındaydı. Yine kız çocuklarının katılımıyla gerçekleşen sohbet toplantılarında mahallelerinde güvende hissetmediklerini, katılabilecekleri herhangi bir etkinlik olmadığını ve özellikle de fiziksel aktiviteye yönelik etkinliklere katılmak istediklerini dile getirdiler.

Tüm bu bilgiler doğrultusunda, bu toplantıda yaptığımız atölye çalışmalarını çocuk yaşta evlilik, kız çocuklarının ev içindeki bakım yükümlülükleri ve kız çocuklarına yönelik eğitim desteği ihtiyacı konularında önerilecek çözümler, işbirlikleri ve savunuculuk stratejisi üzerine kurguladık.

Atölye çalışması sırasında önerilen konuların başında tüm başlıklarla ilgili ısrarlı bir şekilde savunuculuk yapılması gerektiği idi. Ailelere, uygulayıcılara ve ilgili devlet kurumlarına yönelik bilinçlendirme çalışmaları; toplum liderleriyle çalışmalar; resmi kurumlarla işbirliği; ASPB ve MEB işbirliğini geliştirilmesi; akran eğitimi gibi başlıklar öne çıktı. Farklı kuruluşların saha çalışmalarıyla elde edilen özellikle çocuk evliliğine yönelik dağınık bilgilerin toparlanması gerektiğine vurgu yapıldı. Evlenme riski olan çocuklar kadar evlenmiş kız çocuklarına yönelik de uzaktan eğitim ya da örgün eğitime dahil etme olasılıklarını gözden geçirecek çalışmalar yapılması önerildi. Kız çocuklarının evde bakım yükümlülüklerini azaltmak için devlet tarafında sağlanacak kreş ve evde bakım hizmetlerinin gerekliliğini altı çizildi. Kız çocuklarının eğitimine yönelik ihtiyaçları arasında da güvenlik, ergenlikle

ilgili bilgilendirme, kız çocuğuna göre özelleştirilmiş rehberlik hizmeti ve mentorluk önerildi. Ayrıca, mahallelerde ve sivil toplum kuruluşlarında kız çocuklarına yönelik oluşturulacak dayanışma gruplarının da önemli olduğuna dikkat çekildi.

Atölyede nerilen konuların her birinde ilgili kuruluşların ortak hareket ederek savunuculuk yapması, bunun için bir araya gelinen Eğitim alışma Grubu gibi önemli ve birleştirici mecraların kullanılmasının savunuculuğun gücünü artıracadığı ortaklaşılan noktalar arasındaydı. Suriyeli kız çocuklarının okullaşması konusunda önemli başlıkların konuşulduğu ve önümüzdeki dönem için hep birlikte hangi kritik başlıklara yönelmemiz gerektiğini belirlediğimiz bir yol haritası çıkarmak anlamında tüm katılımcıların aktif olarak yer aldığı, verimli bir toplantı oldu.

Ek-1: Katılımcı Listesi

Kurum	Kişi
HRDF (İKGV)	Nilgün Yıldırım
Hayat Sür Derneği	Işık Tüzün
SGDD-ASAM	Selin Altunkaynak
Anadolu Kültür	Beril Sönmez
Eğitim Gönüllüleri Vakfı (TEGV)	Zeynet Öztunca
KADAV	Firdes Can
Hayata Destek Derneği	Elif Türkmen Elbirler
Türk Kızılayı	Huriye Tak
Maya Vakfı	Tennur Katgı
Yuva Derneği	Ebru Açıkgöz
Malala Fund	Sawsan Samara
Save the Children (SCI)	Ayşe Dinçer
UNICEF	Hande Dilaver
UNHCR	Yazgülü Sezgin
AAR Japan (Association for Aid and Relief)	Nidjad Khamedov
İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü	Serkan Gür
ASPB İstanbul İl Müdürlüğü	Arzu Tambulut
İstanbul İl Göç İdaresi Müdürlüğü	Selçuk Şatana
MiReKoc (Migration Research Center)	Eleni Diker
Mavi Kalem	Zeynep Yüregir
Mavi Kalem	Filiz Ayla
Mavi Kalem	Gamze Karadağ
Mavi Kalem	Nuran Kızıllan
Mavi Kalem	Meltem Arıoğlu
Mavi Kalem	Bersu Demetgül
Mavi Kalem	Aybala Arslantürk
Mavi Kalem	Yonca Zorman
Yeryüzü Çocukları	Kübra Karakuş
Expertise France	Hülya Mete
Biriz Derneği	Pınar Şimşek
Tarık Us Ortaokulu	Deniz Baz
Turkey Volunteers	Michele Haus Karahan
Yönetmen	Gülsün Sarıoğlu

Ek-2: Program

09.30-10.00	Açılış, GEM'lerde çalışan öğretmenlerle yapılan çalışma sonuçları	Serkan Gür, İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü
10.00-10.15	APSB İstanbul İl Müdürlüğü'nin çalışmaları	Arzu Tambulut, ASPB İstanbul İl Müdürlüğü
10.15-10.30	Katılan kurumların Suriyeli kız çocuklarıyla ilgili yaptığı çalışmalar	Meltem Arioğlu, Mavi Kalem
10.30-10.45	Mavi Kalem'in kız çocuklarıyla ilgili yaptığı çalışmalar	Filiz Ayla, Mavi Kalem
10.45-11.00	Malala Fund Kimdir?	Nuran Kızılkın, Mavi Kalem
11.00-11.15	Kahve arası	
11.15-11.30	Suriyeli kız çocuklarının eğitime kazandırılması ve savunuculuk projesi çıktıları	Meltem Arioğlu, Mavi Kalem
11.30-11.45	Suriyeli kız çocuklarının eğitime kazandırılması ve savunuculuk projesi kalitatif veriler	Bersu Demetgül, Mavi Kalem
11.45-13.00	Forum: Katılımcılardan soru ve katkılar	
13.00-14.00	Öğle yemeği	
14.00-15.30	Grup çalışmaları (çocuk yaşta evlilik, kız çocuklarının hane içindeki bakım yükümlülükleri, kız çocuklarına yönelik eğitim desteği ihtiyaçları)	
15.30-15.45	Kahve arası	
15.45-17.00	Sunumlar ve tartışma (ilgili konuda çözüm önerileri, işbirliği önerileri, savunuculuk alternatifleri)	
17.00-17.30	Kapanış	Mavi Kalem